

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta
Ústav radiologie, toxikologie a ochrany obyvatelstva

Bakalářská práce

Nestátní neziskové organizace a jejich pomoc obci České Budějovice při řešení krizových situací

Vypracovala: Denisa Adamová
Vedoucí práce: Ing. Aleš Kudlák, Ph.D.

České Budějovice 2016

Abstrakt

Špatné neočekávané situace, při kterých člověk potřebuje pomoc, se dějí už od nepaměti. Jde o situace, které člověk sám svými možnostmi nedokáže překonat. Z tohoto důvodu jsou tu mimo jiné i nestátní neziskové organizace. Nestátní neziskové organizace se účastní během mimořádných událostí, krizových situacích a pomáhají všem, kteří byli nějak zasaženi těmito událostmi.

Pojem nestátní neziskové organizace však v právním systému není zcela ukotven. Jde o organizace, které nejsou zřízeny státem. Na území Jihočeského kraje se nachází několik nestátních neziskových organizací, které se zapojují do děje během mimořádných a krizových situací.

Cílem této bakalářské práce je posoudit zapojení a pomoc nestátních neziskových organizací obci České Budějovice. Teoretická část bakalářské práce se zabývá filantropií, která je velmi úzce spjata s nestátními neziskovými organizacemi, jelikož zde převažuje snaha motivovaná láskou k bližnímu. Také samotné slovo filantropie znamená „láska k lidem“. Dále jsou rozepsaná jednotlivá období filantropie, které se vyznačují svými charakteristickými rysy a přístupy.

Další část pojednává o historii nestátních neziskových organizací. Je zde popsána historie od Rakouského císařství, první Československé republiky, druhé světové války, komunistického období až po postkomunistické období. Je zde popsán vývoj neziskových organizací a jak se vyvíjela jejich pomoc při nějaké události.

Bakalářská práce se dále zabývá současnou podobou nestátních neziskových organizací, jež jsou právně upraveny. Jedná se o obecně prospěšné společnosti, ústavy, spolky, nadace, nadační fondy a církevní organizace. Jejich popis je zaměřen na základní charakteristiku. V další části se bakalářská práce zaměřuje na dobrovolnictví, které je jedním z pěti znaků třetího sektoru. Jelikož dobrovolnictví slouží ve prospěch druhých osob a je neplacené, tak se jedná o základní princip nestátních neziskových organizací. Dobrovolnictví lze rozdělit na tři druhy dárcovství, kterými se bakalářská práce zabývá. Jde o dnešní podobu pomoci, která je poskytována nestátními neziskovými organizacemi. Jedná se o pomoc finanční, materiální a osobní.

V neposlední řadě se práce zabývá Radou vlády a Panelem nestátních neziskových organizací. Rada vlády je velice významným orgánem v této oblasti. Práce popisuje hlavní účel a cíl Panelu a popisuje vznik a potřebnost této platformy v rámci Jihočeského kraje.

Další a důležitá část bakalářské práce popisuje jednotlivé nestátní neziskové organizace, které se angažují při mimořádných událostech a krizových situacích. Je zde popsána jejich charakteristika a pomoc během povodní. Jedná se o organizace ADRA, Český červený kříž, Diakonie Českobratrské církve evangelické, Diecézní charita České Budějovice a Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska. Konec bakalářská práce se zabývá především integrovaným záchranným systémem, pojmem mimořádná událost a výčtem základních a ostatních složek integrovaného záchranného systému, mezi které patří i nestátní neziskové organizace. Závěrem je řešeno postavení nestátních neziskových organizací v krizovém řízení a integrovaném záchranném systému a současně jsou popsány dohody, které uzavírá Hasičský záchranný sbor České republiky. Blíže jsou zde popsány dvě dohody a to konkrétně dohoda o poskytnutí plánované pomoci na vyžádání a dohoda o poskytnutí osobní nebo věcné pomoci. Tyto dohody jsou uzavřeny s nestátní neziskovou organizací nacházející se v Českých Budějovicích.

Druhá část bakalářské práce se zabývá některými organizacemi, které se nacházejí v Českých Budějovicích a mohou být využity při vzniku mimořádné události nebo krizové situaci. Práce vychází z výzkumné otázky, jakým způsobem nestátní neziskové organizace poskytují pomoc. Tyto poznatky jsou zjištěny na základě šetření a prostudování dostupných materiálů a dohod, které jsou uzavřené mezi Hasičským záchranným sborem Jihočeského kraje a Oblastním spolek Českého červeného kříže České Budějovice. Z dohod je zjištěno jaké síly, prostředky a činnosti může např. Oblastní spolek Českého červeného kříže České Budějovice poskytnout. Tyto poznatky jsou v druhé části bakalářské práce popsány.

Z poskytnutých dohod a pokladů je zjištěno, že poskytovaná pomoc nestátních neziskových organizací je na dobré úrovni. Přispívá k tomu významnou měrou Panel nestátních neziskových organizací, díky kterému je koordinace mnohem efektivnější.

Klíčová slova: filantropie, nestátní neziskové organizace, Panel nestátních neziskových organizací, integrovaný záchranný systém, humanitární pomoc

Abstract

Bad unexpected situations in which a person needs help, they always happen. It is about situations which person cannot overcome with their capabilities. For this reason, there are, among other NGOs. NGOs are involved during emergencies, crisis situations and help all those, who were somehow affected by these events.

The notion of NGO is not fully embedded in the legal system. These are organizations that are not established by the state. In the South Bohemia region, there are several NGOs that are involved into action during emergency and crisis situations.

The objective of this bachelor thesis is to assess involvement and assistance of NGOs for city of České Budějovice. The theoretical part is concerned by philanthropy which is closely linked with nongovernmental organizations, since there prevails an effort motivated by love of neighbor. Also, the very word philanthropy means „love of people“. There are described individual periods of philanthropy which are distinguished by their characteristic features and attitudes.

Another part is about the history of NGOs. There is also described the history of the Austrian Empire, the first Czechoslovak Republic, World War II, the communist era to the post-communist era. Next has described the development of NGOs, and how they developed their assistance in any event.

The thesis also deals with the current form of NGOs which are regulated. These are public benefit organizations, institutions, associations, foundations, endowment funds and religious organizations. Their description is focused on basic characteristics. In the following part the thesis focusses on volunteering which is one of the five symbols of the third sector. Since volunteering serve for the benefit of others and is free of charge, it is a basic principle of NGOs. Volunteering can be divided into three types of donation by which the bachelor work deals. It is a present form of assistance that is provided by NGOs. These forms are financial, material and personal.

Last but not least, the thesis deals with Government Council and the Panel of NGOs. The Government Council is very important institution in this part. The thesis

describes the purpose and objective of the Panel and also describes the origin and the necessity of this platform in the South Bohemian Region.

Additional and important part of the thesis describes each of NGOs, that are involved in emergency and crisis situations. There are also described their characteristics and assistance during the floods. The organizations are ADRA, Czech Red Cross, Diakonie of the Evangelical Church, Caritas České Budějovice and the Association of firefighters of Bohemia, Moravia and Silesia. End of the thesis mainly deals with the integrated rescue system, the concept of an extraordinary event and a list of basic and other components of the integrated rescue system which include the NGOs. The conclusion is addressed to the status of NGOs in crisis management and in the integrated rescue system and also describes an agreement that concludes the Fire Brigade of the Czech Republic. Closer are described two agreements, namely the agreement on the provision of the planned assistance upon request and agreement on the provision of personal or material assistance. These agreements are concluded with an NGO which is located in the České Budějovice.

The second part of the thesis deals with some organizations which are located in the České Budějovice and can be used when an extraordinary event or crisis situation happen. The thesis is based on research question how NGOs provide assistance. These informations are found in the the inquiries and study of available materials and agreements which are concluded between the Fire Brigade of the South Bohemian Region and the Regional association of the Czech Red Cross located in České Budějovice. From the agreements I found what forces, resources and activities can eg. The regional association of the Czech Red Cross České Budějovice provide. These findings are described in the second part of the thesis.

From the agreements and documents provided is determined that the assistance of NGOs is at a good level. The Panel of the NGOs contributes to it by a significant degree, it makes coordination much more efficient.

Keywords: philanthropy, nongovernmental organizations, Panel of NGOs, integrated rescue system, humanitarian aid

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 3. 5. 2016

.....

(Denisa Adamová)

Poděkování

Ráda bych poděkovala Ing. Aleši Kudlákovi, Ph.D., vedoucímu mé bakalářské práce, za cenné rady a připomínky, které mi pomohly při zpracování bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala paní Jitce Kosáčkové z Oblastního spolku Českého červeného kříže České Budějovice za věnovaný čas a poskytnutí podkladů.

Obsah

Úvod.....	13
1 TEORETICKÁ ČÁST.....	15
1.1 Historie filantropie	15
1.1.1 Filantropie	15
1.1.2 Období antiky.....	16
1.1.3 Období středověku	17
1.1.4 Období novověku	19
1.1.5 Americký model filantropie	20
1.1.6 Filantropie v Čechách	20
1.2 Historie nestátních neziskových organizací	22
1.2.1 Rakouské císařství a Rakousko-Uhersko	22
1.2.2 První republika Československa	23
1.2.3 Druhá světová válka.....	24
1.2.4 Komunistické období	24
1.2.5 Postkomunistické období	25
1.3 Současnost nestátních neziskových organizací	25
1.3.1 Spolky	26
1.3.2 Obecně prospěšné společnosti.....	26
1.3.3 Ústav	27
1.3.4 Nadace a nadační fondy	27
1.3.5 Církevní organizace	27
1.4 Nestátní neziskové organizace a dobrovolnictví.....	28
1.4.1 Poskytování finanční pomoci.....	30
1.4.2 Poskytování materiální pomoci.....	31
1.4.3 Poskytování osobní pomoci	31
1.5 Rada vlády pro nestátní neziskové organizace.....	34
1.6 Panel nestátních neziskových organizací	35
1.6.1 Panel nestátních neziskových organizací Jihočeského kraje	36

1.7	Informace o vybraných organizacích	37
1.7.1	Občanské sdružení ADRA	37
1.7.2	Český červený kříž.....	38
1.7.3	Diakonie Českobratrské církve evangelické	41
1.7.4	Diecézní charita České Budějovice.....	42
1.7.5	Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska	42
1.8	Integrovaný záchranný systém	43
1.8.1	Mimořádná událost.....	44
1.8.2	Základní složky integrovaného záchranného systému	45
1.8.3	Ostatní složky integrovaného záchranného systému.....	45
1.9	Krizové řízení.....	46
1.10	NNO v krizovém řízení a integrovaný záchranný systém	47
1.10.1	Dohody o plánované pomoci na vyžádání	47
1.10.2	Dohody o poskytnutí osobní nebo věcné pomoci	48
2	VÝZKUMNÁ OTÁZKA A METODIKA VÝZKUMU.....	49
2.1	Výzkumná otázka.....	49
2.2	Metodika výzkumu.....	49
3	VÝSLEDKY.....	50
3.1	Oblastní spolek Českého červeného kříže České Budějovice.....	50
3.2	Diecézní charita České Budějovice.....	51
3.3	ADRA	52
3.4	Panel nestátních neziskových organizací	53
3.4.1	Dohoda o spolupráci Jihočeského kraje a účastníků Panelu NNO	54
3.4.2	Dohoda o plánované pomoci na vyžádání	55
3.4.3	Dohoda o osobní nebo věcné pomoci	57
3.5	Plán pomoci Panelu nestátních neziskových organizací Jihočeského kraje	58
4	DISKUZE.....	60
5	ZÁVĚR.....	62
6	SEZNAM INFORMAČNÍCH ZDROJŮ	64

Seznam použitých zkratk

ADRA	Adventist Development and Relief Agency
ČČK	Český červený kříž
DCHČB	Diecézní charita České Budějovice
Diakonie ČCE	Diakonie Českobratrské církve evangelické
Generální ředitelství HZS ČR	Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky
HZS kraje	Hasičský záchranný sbor kraje
KIP tým	Komunitní intervenční psychosociální tým
KS	krizová situace
MU	mimořádná událost
MV	Ministerstvo vnitra
NGOs	nongovernmental organizations
NNO	nestátní nezisková organizace
OS ČČK	Oblastní spolek Českého červeného kříže
SH ČMS	Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska
SMS	short message service
USA	Spojené státy americké

Seznam obrázků a tabulek

Seznam obrázků

Obrázek 1: Činnosti dobrovolnické pomoci při MU	33
Obrázek 2: Etapy pomoci	33

Seznam tabulek

Tabulka 1: Dostupnost sil v Jihočeském kraji do 6 hodin	56
Tabulka 2: Dostupnost sil v Jihočeském kraji do 24 hodin	56
Tabulka 3: Přehled sil, prostředků a činností účastníka Panelu určených k využití pro kraj	59

Úvod

Člověk je často vystavován celé řadě různých nebezpečí a i Česká republika patří mezi země, která je řekněme pravidelně ohrožována různými vlivy jak přírodního charakteru, tak třeba antropogenního. Z tohoto důvodu je třeba dbát na bezpečí a ochranu před těmito vlivy. S problematikou vlivů, které negativně působí na nás i naše okolí a přejdou do stavů, o kterých hovoříme jako o mimořádné události či krizové situace, souvisí záchranné a likvidační práce. Právě pro provádění záchranných a likvidačních prací byl vytvořen integrovaný záchranný systém. Jde o systém spolupráce a koordinace záchranných složek, orgánů státní správy a samosprávy, právnických a podnikajících osob.

Integrovaný záchranný systém je složen v první řadě ze základních složek a v druhé řadě z ostatních složek. Základní složky zabezpečují provádění záchranných a likvidačních prací. V případech, kdy tyto složky a jejich síly a prostředky pro zvládnání následků mimořádných událostí nebo krizových situacích nejsou dostačující, přichází na řadu ostatní složky integrovaného záchranného systému. Mezi tyto složky jsou řazeny mimo jiné i nestátní neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím. Nestátní neziskové organizace hrají důležitou roli během mimořádných událostí a krizových situací. Ke své činnosti využívají především dobrovolnictví a postiženému obyvatelstvu podávají pomocnou ruku.

Toto téma pro bakalářskou práci jsem si vybrala z důvodu, že při zdolávání následků mimořádných událostí a krizových situacích je velmi důležitá péče o samotné postižené obyvatelstvo, které se ocitne v nouzi. Člověk v takovéto životní situaci potřebuje někoho, kdo mu poskytne psychickou oporu a pomoc s navrácením do běžného života a právě v takových situacích lze využít nestátních neziskových organizací, které lidem rádi pomáhají.

V bakalářské práci jsou shrnuty základní poznatky o nestátních neziskových organizacích. Je zde popsán jak současný stav neziskových organizací, tak historie a i problematika s tím související jako je dobrovolnictví či filantropie.

Cílem bakalářské práce je, jak se nestátní neziskové organizace zapojují, a jakou pomoc poskytují při krizových situacích. K tomu bude sloužit prostudování dohod o plánované pomoci na vyžádání a dále získané poznatky od koordinátora Panelu nestátních neziskových organizací.

1 TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část bude zprvu zaměřena na filantropii a její jednotlivá období. Dále se budu zabývat historií nestátních neziskových organizací a jejich současnou podobou, radou vlády a panelem nestátních neziskových organizací. Následně se budu věnovat pojmům jako mimořádná událost, krizová situace, krizové řízení a začlenění NNO.

1.1 Historie filantropie

Jelikož s nestátními neziskovými organizacemi je spjata filantropie, tak v následujících kapitolách bude popsána filantropie a její jednotlivá období.

1.1.1 Filantropie

Základy dnešních neziskových organizací a opodstatnění jejich existence lze vysvětlovat v kontextu svobody sdružování a jednak v souvislosti vztahu mezi pojmy neziskovost a filantropie, popřípadě charita. U pojmu charita můžeme vycházet z historického pojetí výrazu „*agapé*“, překládaného do latiny jako „*caritas*“, což znamená organizovanou péči o lidi staré, opuštěné, postižené, nemocné, zraněné. Tento pojem je však většinou spojen s církevními institucemi. S neziskovou organizací dnes spíše souvisí pojem filantropie. Převažuje zde snaha motivovaná láskou k bližnímu a své vyjádření nachází v neziskových aktivitách. Slovo filantropie pochází ze dvou řeckých slov: „*filó*“, které znamená, miluji a „*anthrópos*“ neboli lidi. Filantropie tedy znamená lidumilnost, láska k lidem, pomoc sociálně slabším. Filantropii lze vidět jako snahu pomoci motivovanou láskou k bližnímu a toto vnímání lze nalézt ve vyjádření v neziskových aktivitách. Slovo filantrop se pak překládá do češtiny jako lidumil. Filantropie vznikla z vědomí toho, že lidé si nejsou ve společnosti rovni. Nemají stejný majetek, stejné schopnosti či stejné možnosti. Jako první projevy filantropie se staly almužny pro chudé nebo pro postižené. Forma těchto almužen

představovala jídlo, oblečení nebo věci a později i peněz. Se slovem filantropie může být dále spjata slova jako například dobročinnost či mecenášství. (1,2,3) Z historického hlediska lze rozdělit filantropii na jakási „myšlenková období“ filantropie (1):

- období antiky,
- období středověku,
- období novověku.

Každé toto období má své charakteristické rysy a přístupy (1).

1.1.2 Období antiky

Pro toto období bylo charakteristické, že výše majetku nebyla rozhodující při výběru příjemce. To znamenalo, že příjemce daru mohla být vedle osoby chudé i osoba bohatá a významná. Co je zde zajímavé tak to, že obsah daru se neodvíjel od potřeby obdarovaného, nýbrž od rozhodnutí dárce. (1)

V období Říma dochází k posunu chápání dobročinnosti. Filosofem, který se tímto zabýval, byl třeba Cicero. Ten také rozlišil dva základní druhy dárců – dárce marnotratné a dárce velkorysé. První skupina dárců chtěla spíše jen dát najevo své bohatství a zalichotit veřejnosti. Následkem toho byly jejich dary rychle zapomenuty a nezůstaly žádné trvalé důsledky jejich „dobročinnosti“. Naproti tomu druhá skupina dárců zohledňovala jednotlivé osudy a potřeby, tito dárce byli velkorysí. Své dary poskytovali účelně, přiměřeně a se skromností. (1)

V tomto období se také setkáváme s rozdělením darů na finanční a nepeněžní dary. Finanční dary byly brány jako méněcenné nebo na morálně nižší úrovni a to z toho důvodu, že dárce se nijak hlouběji nezamýšlel nad potřebami obdarovaného a bylo to celkově bráno jako jednoduchost. V opačném případě však dárce musel přemýšlet nad darem a nad tím, jak to prospěje obdarovanému. (1)

V náboženství se na filantropii pohlíželo trochu jinak. Problematika darů se zde zužuje na poskytování almužny, přičemž „almužna“ znamená „milosrdenství“. Jedná se o konkrétní hmotnou pomoc těm, kteří ji potřebují. (1)

V období pozdní antiky fungovala dobročinnost současně jak pod světskou, tak i církevní správou. Vladaři, bohatí jednotlivci, později i křesťanská církev, zakládali špitály a sirotčince. Filantropie byla nedílnou součástí života a to i života lidí společensky významných. Dobročinnost tak nebyla chápána jako povinnost, ale spíše jako samozřejmost. (1)

1.1.3 Období středověku

Na předchozí vývojovou etapu v pozdní antice navazuje na počátku středověku jakési uzákonění zásad pomáhat chudým v jejich potřebách. Díky tomuto pohledu se dobročinnost dostává na podobnou úroveň jako třeba výkon spravedlnosti. (1)

V důsledku krize je toto období charakteristické odlivem chudých z měst. Díky tomu se těžiště dobročinné pomoci přesouvá na venkovské kláštery. Týkalo se to nejen poskytování darů, ale také poskytování pohostinství poutníkům. Dále byly zakládány útulky pro chudé. Na počátku 6. století byl založen svatým Benediktem řád sv. Benedikta, který se významným způsobem zapojil do procesu dobročinnosti. Benediktýni poskytovali přístřeší a stravu poutníkům, ale i obecně chudým lidem, a tak se benediktinské kláštery postupem staly útočištěm velkého množství chudých. Stranou však nezůstali ani křesťanské kláštery. Každý biskup měl povinnost zřizovat hospic pro chudé, pocestné a nemocné. (1)

Vedle kolektivního dárcovství organizovaného církvemi se tak rozvíjelo dárcovství individuální. Příkladem může být třeba panovník, který uděloval almužny, když objížděl zemi. (1)

Od 11. století ztrácí kláštery svou úlohu hlavních center dobročinnosti v důsledku nové vlně přesídlování. Zvyšovala se koncentrace osob ve městech, a tak byla města

zatížena obrovským množstvím chudých. Díky tomu se celá váha dobročinnosti přesouvá zpět k jednotlivým dárcům. (1)

Ve vrcholném středověku se odlišují rozdíly mezi bohatými a chudými kvůli rozvoji finančního trhu. Chudoba se zda stává významným problémem, jehož dopady však lze prostřednictvím darů zmírnit. V pozdním středověku se pak rozlišují dva modely dobročinnosti (1):

- benevolentní model,
- diskriminující model.

Benevolentní model dobročinnosti vzniká v 11. - 12. století. Základní myšlenkou tohoto modelu je, že dobročinnost je věcí duchovního růstu a je osobní záležitostí. Je zdůrazňováno, že Kristus vybízel k rozdávání majetku chudým a bohatství je chápáno jako překážka spásy. Jako další myšlenka je zde to, že pomoc chudým může být realizována dvěma způsoby, a to stejně činem jako modlitbou. Když je benevolentní model na vrcholu, vzniká model diskriminující. Tento model staví otázku dobročinnosti jako záležitost práva, spravedlnosti a správných vztahů ve společnosti. Příznivci odvodili, že chudí mají v čase nouze právo na přebytky společnosti a mají právo v této situaci užívat vlastnictví druhých. (1)

Ve 12. a 13. století se stala trendem dobročinná služba. Vychází z pohledu na dar jako na jednorázovou aktivitu, ušlechtilou, avšak s malou společenskou hodnotou. Proto se dárce v mnoha případech spokojil jen s jednorázovým darem, ale do procesu poskytování pomoci se zapojoval formou služby třeba ve špitálech. (1)

V 16. století došlo v křesťanství k rozvratu a vzniku krize. Výsledkem byl vznik nových hnutí, která se od křesťanské církve oddělila. Spolu s kritikou křesťanské církve byl také kritizován přístup k udělování dobročinné pomoci. Výsledkem byl rozdílný vývoj v jednotlivých státech Evropy. (1)

1.1.4 Období novověku

V 18. století dochází k rozšíření pojmu dobročinnost z původního významu pomoci jednotlivcům na nový, obsahující také pomoc při zajišťování veřejného blaha. Zakládají se chudobince, podporuje se bezplatné vzdělání, opravují se mosty, komunikace a jiné veřejnosti sloužící objekty. (1)

Lze říci, že významnou osobou v tomto období byl Svatý Vincenc de Paul. Byl to syn rolníka, kněz, rádce králů a je považován za zakladatele organizované charitativní činnosti. Uvědomil si, že pokud dobročinnost nebude koordinovaná a organizovaná, nebude účinná. Následkem toho založil první charitativní spolky. (1)

Kvůli velkému počtu chudých řeší státní správa jejich potřeby, významné však byly i nadále dobročinné dary jednotlivců. (1)

V letech 1597-1601 vzniká první systém sociální péče. Dále pak v 18. a 19. století byly střední třídou vytvořeny dobročinné organizace, které se staly základem pro dnešní dobrovolné organizace. Od druhé poloviny 19. století převažuje jako poskytovatel pomoci stát, který postupně nahrazuje individuální a církevní dárce. (1)

V tomto období vznikají první charitativní organizace jako např. Charities i Societies (užívaná zkratka COS) v Londýně. Jejich zakladateli byli příslušníci vyšších a středních vrstev, avšak většinou se jednalo o ženy motivované křesťanskou vírou. (1)

Filantropické směry v USA mají podobný vývoj. Objevuje se nový pojem vědecká filantropie. Filosofie vědecké filantropie spočívá v tom, že dobročinnost bez dlouhodobého trvání řeší jen okamžitý problém. Podstatou je tedy nejen jednorázová pomoc, ale především studium, pochopení a náprava důvodů, díky nimž potřeba pomoci vzniká. Filantropie založená na vědecké filantropii se stává filantropií organizací a nadací. Ty již před začátkem 20. století zaměstnávají profesionální sociální pracovníky. (1)

Postupně se problematika sociální pomoci dostává do hledáčku společnosti, což způsobuje hromadné zakládání dobrovolnických organizací a svépomocných skupin. Dále přichází vlna zájmu o mezinárodní pomoc a to především pomoc při rozsáhlých mimořádných událostech (dále jen „MU“) a katastrofách. (1)

1.1.5 Americký model filantropie

Americký model dobročinnosti se začal vytvářet na základě modelu evropského. V případě USA zůstávají nejvýznamnějším prvkem sociální pomoci spolky, sdružení a organizace. A to z hlediska množství zapojených osob, ale také z hlediska financí, které přes tento prvek prochází. Na rozdíl od Evropy se zde nezakládaly špitály nebo chudobince. Chudoba se začala brát jako důsledek lehkomyšlnosti či neřesti, a tak cestou mravní reformy došlo k vytěsnění chudých z komunity. (1)

V pozdějších letech dochází ke snahám o vytvoření „sdružení nadací“. Účelem je lepší koordinace pomoci a efektivnější využití zdrojů. (1)

V letech 1929-1933 přichází Velká hospodářská krize, která ukázala fakt, že intenzivní zasažení společnosti má za následek nefunkčnost nadačního modelu. Je-li chudých příliš mnoho a bohatství v nadacích vlivem krize málo, musí nastoupit vláda a stát. Za vlády Franklina D. Roosevelta byl vytvořen nový program na pomoc chudým. Tento program se nazýval Nový úděl (New Deal). Cílem programu bylo vytvořit dostatečný počet pracovních míst, dále program zaváděl veřejné prospěšné práce, minimální mzdu a definoval oblasti činnosti státních a soukromých dobročinných organizací. (1)

V USA založil v roce 1961 prezident J. F. Kennedy Mírový sbor, který je i zajímavý z pohledu českých zemí. Cílem Mírových sborů byla praktická pomoc a propagování myšlenky světového přátelství. V současnosti je činných více než 7 300 dobrovolníků Mírových sborů v 75 zemích světa. Mírové sbory se do České republiky dostaly v roce 1989. (1)

1.1.6 Filantropie v Čechách

Z pohledu historického vývoje filantropie na českém území lze říci, že kopírovala vývoj v západní Evropě. Organizovanou pomoc tedy poskytovala církev

a byly na našem území zakládány špitály. Postupem času docházelo k vytlačování vlivu církví v oblasti dobročinnosti z důvodu, že se člověk opět dostal do středu zájmu a byl podporován jeho rozvoj. Církev tak byla nahrazovaná světskými organizacemi a jednotlivci. (1)

Od 18. století se na našem území objevují první léčebná zařízení a za zmínku stojí i přínos Marie Terezie či Josefa II., kteří udělali řadu reforem. (1)

V období národního obrození dochází také k rozvoji dobročinnosti. Vznikala zde řada spolků, společností a nadací. (1)

Po ekonomické krizi v 19. století sociální péče zahrnovala tři oblasti – chudinská péče, péče o mládež a péče o válečné poškozené. Na pomoc jim byly zakládány početné dobrovolnické organizace jak církevního, tak soukromého a veřejnoprávního charakteru. (1)

Nově vznikající organizace se zaměřují na distribuci potravin a peněžních dávek, ale mimo to také začínají nabízet poradenskou pomoc. Tyto organizace si veškeré potřebné prostředky zajišťují samy, jelikož od státu nedostávají téměř nic. Mezi významné organizace vznikající v této době patří Československý červený kříž, organizace Okresních péčí o mládež nebo Masarykova Liga proti tuberkulóze. Sociální pomoc se pak stávala nekoordinovaná vlivem hromadného zakládání humanitárních dobrovolnických spolků. (1)

Po roce 1948 dochází ke znárodnění podstatné části majetku korporací, spolků, sdružení a církví. Stát se tak stává jediným poskytovatelem sociální pomoci. Po roce 1989 dochází k velkému nárůstu počtu humanitárních organizací a organizací na ochranu lidských práv. Většina humanitárních organizací byla založena (obnovena jejich činnost) v letech 1990-1994. Po obnovení činnosti humanitárních organizací a organizací na ochranu lidských práv dochází k zvýraznění pomoci v oblastech postižených válečnými konflikty či přírodními katastrofami. K tomuto rozvoji přispěli některé rozsáhlé MU v České republice, ale i v zahraničí. Jako příklady lze uvést třeba povodně z roku 1997 a 2002, nebo zemětřesení v Turecku v roce 1999. České humanitární organizace a dobrovolníci rozvíjeli svou činnost v této oblasti nejen

na úrovni národní, ale také mezinárodní, proto se s jejich činností můžeme setkat u všech těchto událostí a to ať již v době jejich trvání, tak v době obnovy. (1)

V roce 1993 bylo v České republice založeno centrum HESTIA a pak v roce 1998 vzniká HESTIA - Národní dobrovolnické centrum. Úkolem je metodologie, podpora, propagace a rozvoj dobrovolnictví v České republice a jsou realizovány projekty týkající se dobrovolnictví. (1)

V České republice lze rozlišovat tři druhy image neziskových organizací: charitativní, participativní a negativní. Charitativní image mají organizace, které se zaměřují na lidi sociálně slabé a nemocné. U těchto organizací se očekává pomoc při ekonomických a jiných státních reformách. Participativní image je tvořena politickou rolí těchto organizací ve společnosti, tedy schopností reprezentovat skutečné zájmy obyvatelstva a umožňovat občanům podílet se na řešení veřejných záležitostí. Poslední image, tedy negativní, mají organizace, které postrádají jasně vymezenou roli a cíl své existence ve společnosti. Takovéto organizace poškozují veřejné mínění a snižují kredit neziskových organizací. (1)

1.2 Historie nestátních neziskových organizací

O NNO a jejich pomoc při zvládnání MU a krizových situacích (dále jen „KS“) se často mluví v souvislosti s povodněmi v roce 1997, ale historie NNO sahá mnohem dál.

1.2.1 Rakouské císařství a Rakousko-Uhersko

První spolek, který byl zdokumentován při řešení MU, byl Spolek na podporu nešťastníků, kteří byli poškozeni povodní. Tento spolek vznikl v roce 1845. O několik let později potom vznikají první spolky dobrovolných hasičů. Mezi prvními založenými patřil Spolek dobrovolných hasičů Zákupy. (2)

Historie, jedné z hlavních, nestátních neziskových organizací (dále jen „NNO“) sahá do doby přeměny Rakouského císařství na Rakousko-Uhersko. Jedná se o Český Červený kříž, avšak v té době nesl spolek název Vlastenecký pomocný spolek pro Království české. Spolek tehdy spadl do Rakouské společnosti Červeného kříže. S tímto spolkem souběžně také působil Dámský pomocný spolek Červeného kříže pro Království české. (2)

V roce 1903 byl založen spolek s názvem Diakonie, který je i dnes stálým účastníkem v oblasti MU. Jednalo se o Spolek evangelický pro ošetřování nemocných a chudých. Tento spolek byl předchůdce dnešní Diakonie Českobratrské církve evangelické. (2)

První polovina 20. století je charakteristická především válkami. Z období první světové války však není příliš informací. Na zvládnání následků války se podílely oba české spolky Červeného kříže. Spolky se staraly o raněné a ošetřovaly je. Jako další činnost těchto spolků bylo zajišťování nejrůznějšího materiálu, dodávek potřeb první pomoci pro vojáky. Dále také podporovaly invalidy, vdovy a sirotky. (2)

1.2.2 První republika Československa

V roce 1919, po skončení války, vznikla jedna z dalších významných NNO, a to Katolická Charita. Na přelomu 20. a 30. let 20. století nastala Světová hospodářská krize. Světová průmyslová výroba poklesla a v Československu byla situace obdobná. Zavíraly se továrny, výrazně poklesla výstavba bytů, přeprava zboží, lidí i materiálu. Tato Světová hospodářská krize opět posunula do popředí charitativní programy. Československý Červený kříž poskytoval oblečení, potraviny a i finanční pomoc. Pomáhal také v zahraničí. (2)

1.2.3 Druhá světová válka

Svět opět zasáhla další světová válka a i v této době se opět zapojovaly NNO. Opět zde figuroval Československý Červený kříž, který měl svoji činnost ztíženou zatýkáním a vězněním některých svých členů. Ostatní členové se zapojovali do odbojové činnosti, zachraňovali vězně z transportů, pomáhali v oblastech, které byly bombardovány. Nebo také pomáhali při likvidaci epidemií tyfu v Terezíně. (2)

V roce 1945, kdy se vraceli lidé z koncentračních táborů, se výrazně zapojila také Charita. Charita o tyto lidi pečovala, zajišťovala jim ubytování, popřípadě další potřebné věci. Charita poskytla své ošetřovatelky na karanténní stanici a na výpravu zdravotníků do Terezína. Dále byla zřízena stálá ošetřovatelská služba, charitní sestry ošetřovaly raněné a zajišťovaly stravování pro vojáky. (2)

1.2.4 Komunistické období

V roce 1948 nastal komunistický převrat a to mělo za následek zbavování se NNO. Spolkový život byl zastaven vytvořením akčních výborů, které pod záminkou očišťování veřejného života od reakčních a protisocialistických sil nahradily volené orgány NNO. Majetek spolků a církevních organizací byl zkonfiskován. Režim se s NNO vypořádal různými způsoby. Diakonie byla například zcela zrušena, Československý Červený kříž sice fungoval dále, ale přišel o svoji nezávislost. Dále katolická Charita postupně ztratila možnost pracovat v sociální oblasti. V tomto období byla humanitární oblast zcela poskytovaná státem a to i služby poskytované NNO v oblasti třeba školství. (2,4)

1.2.5 Postkomunistické období

Po skončení komunistického režimu v roce 1989 skončilo i špatné období pro NNO. NNO byly znovu obnoveny jako třeba Diakonie a Československý Červený kříž získal zpět svoji nezávislost. Skončení tohoto režimu mělo ještě další výhodu a to, že vznikaly další organizace, které jsou dnes využívány při řešení MU. Mezi tyto organizace patří třeba ADRA či Nadace Lidových novin. (2)

Povodně v roce 1997 představovaly významný mezník pro NNO. Významným způsobem se změnil pohled veřejnosti na NNO, jelikož se ukázalo, že v mnoha případech při řešení MU velkých rozsahů, jsou schopny reagovat lépe než stát. (2)

1.3 Současnost nestátních neziskových organizací

Nestátní neziskové organizace, neboli také nevládní neziskové organizace, jsou organizace, které nejsou zřizovány a řízeny státem. Jedná se o soukromé organizace, které mohou založit sami občané ze svého svobodného rozhodnutí. Cílem založení není finanční zisk, jak je to u jiných firem, ale schopnost naplňovat poslání organizace a snaha řešit konkrétní problémy nebo jim předcházet. NNO lze charakterizovat také jako organizace, které nevytvářejí zisk k přerozdělení mezi své vlastníky, správce nebo zakladatele. Zisk sice mohou vytvořit, ale musí ho zase vložit zpět do rozvoje organizace a plnění jejího poslání. NNO jsou vyjádřením postoje určité společnosti lidí k některému z veřejných problémů a jsou závislé na financování z velké části z prostředků dobrovolných dárců a grantů. (3,5,6)

Činnosti NNO směřují do mnoha různých oblastí jako kultura, ochrana památek, zdravotnická péče, ochrana lidských práv, práce s dětmi, mezinárodní vztahy aj. NNO však významně zapojují do oblasti pomoci při MU a KS. (6)

V České republice se rozlišuje několik typů NNO. Mezi ně patří spolky, obecně prospěšné společnosti, ústavy, nadace, nadační fondy a církevní organizace. (6)

1.3.1 Spolky

Dříve byly spolky nazývány občanským sdružením. Občanské sdružení patřilo mezi nejrozšířenější formu NNO. Občanské sdružení upravoval zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ten byl však v roce 2014 zrušen. V důsledku toho zavádí nový občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.) právní formu spolek. Občanská sdružení měla lhůtu 3 roky na to, aby uvedla své základní dokumenty i způsoby fungování do souladu s novou právní úpravou. Sdružení má právo změnit svoji právní formu na ústav nebo sociální družstvo. (6,7)

Občanský zákoník označuje spolek jako: „nejméně tři osoby vedené společným zájmem mohou založit k jeho naplňování spolek jako samosprávný a dobrovolný svazek členů a spolčovat se v něm“ (7). Název spolku musí obsahovat slova „spolek“ nebo „zapsaný spolek“, postačí však zkratka „z. s.“. Jeho hlavní činností může být jen uspokojování a ochrana těch zájmů, k jejichž naplňování je spolek založen. Vedle hlavní činnosti může též spolek vyvíjet vedlejší činnosti, jako např. hospodářskou činnost, podnikání. (6,7)

1.3.2 Obecně prospěšné společnosti

Obecně prospěšné společnosti upravoval zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech. Tento zákon byl však také v roce 2014 zrušen. Obecně prospěšné společnosti nahradila nová úprava ústavů, zavedena novým občanským zákoníkem. Obecně prospěšná společnost má právo změnit svoji právní formu na již zmiňovaný ústav, nadaci nebo nadační fond. Stávající obecně prospěšné společnosti se však transformovat nemusí a mohou i nadále fungovat podle zmíněného zrušeného zákona, není už však možné zakládat nové. (6,8)

Jedná se o subjekt poskytující obecně prospěšné služby všem za stejných podmínek. Zisk nesmí být rozdělován mezi zakladatele nebo zaměstnance, používá se na financování dalších aktivit společnosti. (6,8)

1.3.3 Ústav

Pokud jde o novou úpravu ústavů, tak podle občanského zákoníku je ústav právnická osoba ustanovená za účelem provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky s využitím své osobní a majetkové složky. Ústav provozuje činnost, jejíž výsledky jsou každému rovnocenně dostupné za podmínek předem stanovených. (7)

1.3.4 Nadace a nadační fondy

Nadace a nadační fondy byly účelové sdružení majetku, zřízené za účelem dosahování obecně prospěšného cíle, kterým se rozumí zejména rozvoj duchovních hodnot, ochrana lidských práv nebo jiných humanitárních hodnot, ochrana přírodního prostředí, kulturních památek, tradic, rozvoj vědy, vzdělávání, tělovýchovy a sportu. Teď již ale najdeme novou úpravu nadací a nadačních fondů. Zákon, který upravoval nadace a nadační fondy, tj. zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, ve znění pozdějších předpisů, byl taktéž zrušen a novou úpravu najdeme v občanském zákoníku. Nadace a nadační fondy se staly podmnožinou tzv. fundací. Fundace je právnická osoba vytvořená majetkem vyčleněným k určitému účelu. Její činnost se váže na účel, k němuž byla zřízena. (6,7,8,9)

Nadace mohou být založeny k trvalé službě společensky nebo hospodářsky užitečnému účelu a to třeba k účelu veřejně prospěšnému, dobročinnému nebo i jinému. Nadační fondy se zakládají k účelu užitečnému společensky nebo hospodářsky. (7,9)

1.3.5 Církevní organizace

Církevní organizace jsou upravovány zákonem č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně

některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), ve znění pozdějších předpisů. Tento právní předpis upravuje postavení církví a náboženských společností. Podle zákona se církví a náboženskou společností myslí dobrovolné společenství osob s vlastní strukturou, orgány, vnitřními předpisy, náboženskými obřady a projevy víry, založené za účelem vyznávání určité náboženské víry, ať veřejně nebo soukromě, a zejména s tím spojeného shromažďování, bohoslužby, vyučování, duchovní služby a případně obecně prospěšné činnosti. (10,11)

Zmínka o náboženské pomoci byla již v dodatkových protokolech k Ženevským úmlouvám, které Česká republika ratifikovala v roce 1990. Na zasedání Diplomatické konference bylo uvedeno, že ztráty civilního obyvatelstva v konfliktu opravňují přítomnost duchovního personálu, poskytujícího duchovní pomoc umírajícím a raněným. Náboženskou pomoc lze chápat jako poskytnutí duchovní služby, náboženské posily člověku v těžkých životních situacích. Účelem náboženské pomoci je tedy poskytnutí duchovní pomoci postiženým a strádajícím osobám při MU nebo KS jako například živelné pohromy nebo průmyslové havárie. Cílovou skupinou vedle osob raněných jsou i osoby pozůstalé. Jako další oblast, kde duchovní pomoc může být nápomocná, lze brát pohřbívání, zejména pak hromadné pohřbívání osob. Tato duchovní pomoc bude poskytována v místech, kde se nachází postižené osoby (v nemocnicích, v místech nouzového ubytování, v evakuačních střediscích). (10,11)

1.4 Nestátní neziskové organizace a dobrovolnictví

Stále více je ve společnosti uznáván třetí sektor, který se odlišuje od veřejného a soukromého ziskového sektoru a tvoří s nimi smíšenou ekonomiku. Třetí sektor je spjat s organizacemi, které jsou vytvořené občany. Tito občané využívají příjmy pro realizaci plnění vlastního poslání. Aby organizace mohly být považovány za součást třetího sektoru, musí naplňovat pět základních znaků: nezávislost na státu, soukromý charakter, organizovanost, zásada nerozdělování zisku, dobrovolnost a samosprávnost. (2)

Základ třetího sektoru lze nalézt na základě principu svobody a sdružování, kdy jsou vlastně tyto principy zaručeny Listinou základních práv a svobod. Tato Listina základních práv a svobod například v čl. 20 uvádí, že právo svobodně se sdružovat je zaručeno a každý má právo spolu s jinými se sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích. (2,12)

Třetí sektor je spjat s filantropií, jak již je popsáno výše a dále také velmi úzce souvisí s dobrovolnickou činností. Dobrovolnickou službu upravuje zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon definuje dobrovolnickou službu jako činnost, při níž dobrovolník poskytuje (13):

- a) pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, jakož i pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase;
- b) pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro osoby uvedené v písmenu a), nebo
- c) pomoc při uskutečňování rozvojových programů a v rámci operací, projektů a programů mezinárodních organizací a institucí, včetně mezinárodních nevládních organizací.

Dobrovolnictví slouží ve prospěch druhých osob a je neplacené a nepovinné. Činnost dobrovolníka tedy musí jeho svobodným rozhodnutím bez nároku na odměnu a tato činnost je veřejně prospěšná. (2) Dobrovolnictví můžeme rozdělit na tři druhy dárcovství (1):

- poskytování finanční pomoci,
- poskytování materiální pomoci,
- poskytování osobní pomoci.

1.4.1 Poskytování finanční pomoci

Jedná se o jednu z nejčastějších forem pomoci. Finanční pomoc má několik výhod, mezi které patří například výhoda získat prostředky bez nutnosti připravovat skladové prostory. Další výhodou je získávání prostředků bez nutnosti zřizovat sběrná místa. (1)

K rozvoji finanční pomoci přispěly hlavně povodně v roce 1997 a 2002. Finanční pomoc, resp. peněžní dary či sbírky se z hlediska právního pořádají podle zákona č. 117/2001 Sb., o veřejných sbírkách. (1) V tomto zákoně je stanoveno, že „veřejnou sbírkou je získávání a shromažďování dobrovolných peněžitých příspěvků od předem neurčeného okruhu přispěvatelů pro předem stanovený veřejně prospěšný účel, zejména humanitární nebo charitativní, rozvoj vzdělání, tělovýchovy nebo sportu, nebo ochrana kulturních památek, tradic nebo životního prostředí“ (14).

Finanční sbírka může mít různé podoby, mezi které patří (14):

- shromažďování příspěvků na předem vyhlášeném zvláštním bankovním účtu zřízeném pro tento účel u banky, a to po dobu uvedenou v oznámení o konání sbírky;
- sběrací listiny;
- pokladničky;
- prodej předmětů, jestliže je příspěvek zahrnut v jejich ceně;
- prodej vstupenek na veřejná kulturní nebo sportovní vystoupení anebo jiné všeobecně přístupné akce pořádané za účelem získání příspěvku, jestliže je příspěvek zahrnut v ceně vstupenek;
- dárcovské textové zprávy prostřednictvím telekomunikačního koncového zařízení;
- složení hotovosti do pokladny zřízené právnickou osobou.

Nejvíce je využíván způsob pokladniček a bankovního účtu (1).

1.4.2 Poskytování materiální pomoci

Materiální pomoc nebo také věcnou pomoc můžeme definovat, jako „poskytnutí věcných prostředků, které jsou poskytnuty dobrovolně a bez výzvy, ale se souhlasem nebo s vědomím velitele zásahu, hejtmána kraje nebo starosty obce“ (15). V zákoně č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o IZS“), je tento pojem ukotven a kromě zmíněné definice je věcnou pomocí poskytnutí věcných prostředků při provádění záchranných a likvidačních prací a při cvičení na výzvu velitele zásahu, hejtmána kraje nebo starosty obce. (15)

Mezi věcné prostředky se zařazují movité i nemovité věci, které jsou ve vlastnictví státu, územních samosprávních celků, právnických a fyzických osob, nebo také služby poskytované těmito osobami a lze je využít při řešení mimořádné události, krizové situace a v zájmu zajišťování obrany státu. (1,15)

Věcné dary nejčastěji směřují do sociální oblasti v rámci naší republiky. Dále je to pak věcná pomoc na mezinárodní úrovni. Pomoc v tomto případě reaguje na vzniklou MU či KS, kterou daný stát není schopen zvládnout svými prostředky. (1)

Nevýhodou této formy pomoci je její velký objem. Musí být ve velkém měřítku, má-li být účinná. S tímto souvisí problém sběru, skladování, přepravy a distribuce materiální pomoci. (1)

1.4.3 Poskytování osobní pomoci

Tato pomoc představuje pomoc jednotlivců, která je realizována v místech potřeby. Osobní pomoc je poskytována dobrovolníky, a proto je souhrnně nazývána dobrovolnickou pomocí. (1) Zákon o IZS definuje osobní pomoc jako „činnost nebo službu při provádění záchranných a likvidačních prací a při cvičení na výzvu velitele zásahu, hejtmána kraje nebo starosty obce a také pomoc poskytnutá dobrovolně

bez výzvy, ale se souhlasem nebo s vědomím velitele zásahu, hejtmana kraje nebo starosty obce“ (15).

Dobrovolnictví, na kterém staví neziskové organizace a které také organizují dobrovolnická centra, nazýváme jako veřejně prospěšné dobrovolnictví. Role dobrovolníka je vymezena, aby ten, kdo přijímá dobrovolnou pomoc se na ni mohl spolehnout v dohodnutém rámci. Z toho důvodu je partnerem dobrovolníka organizace, která mu nabídne příležitost k dobrovolné činnosti. Místem, kde se uplatní veřejně prospěšné dobrovolnictví, jsou nestátní neziskové organizace, které se snaží získat dobrovolníky z řad veřejnosti. Může se jednat o jednorázové akce nebo dlouhodobou dobrovolnou spolupráci. (1)

Dobrovolnictví se v poslední době využívá při likvidaci rozsáhlých MU a KS. Dobrovolníku je možno využít a zapojit tam, kde není třeba odbornosti, ale postačí jen poučení. Dobrovolnictví je výborný prostředek k rozšíření a zkvalitnění služeb při omezeném množství financí a času. V případě MU a KS se dobrovolníci podílejí především na odstraňování následků v podobě manuální práce. To může znamenat odklizení naplavenin, vyklizení nábytku, úklidové práce, pomoc při distribuci materiální pomoci atd. Kdybychom se zaměřili na nějakou konkrétní KS, např. povodně velkého rozsahu, tak činnost dobrovolníků by vypadala asi následovně (1):

- stavba protipovodňových hrází z pytlů a pozdější likvidace,
- odklizení nánosů bahna a jiného materiálu,
- likvidace zničeného a poškozeného materiálu (spadlé stromy a větve),
- likvidace zničených a poškozených drobných staveb (kúlny apod.),
- pomoc při vysoušení zdiva,
- identifikace míst s uhynulými kusy zvěře,
- pomoc při odklizení trosk po provedené demolici,
- pomoc při evakuaci (přenášení majetku do bezpečí).

Na následujícím obrázku 1 je patrné rozdělení dobrovolnictví v průběhu MU do několika základních oblastí:

Obrázek 1: Činnosti dobrovolnické pomoci při MU

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR (16)

Z hlediska poskytování dobrovolnické pomoci je důležitý i čas, který určuje délku poskytování pomoci, která je demonstrována na obrázku 2.

Obrázek 2: Etapy pomoci

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR (16)

Významně se v oblasti pomoci při MU nebo KS zapojují organizace jako Diakonie Českobratrské církve evangelické, ADRA, Charita, Člověk v tísni, Český červený kříž (1).

1.5 Rada vlády pro nestátní neziskové organizace

Rada vlády pro NNO je orgánem vlády České republiky, a to pro již zmíněnou oblast NNO. Tento orgán je koordinačním orgánem, stálým poradním a iniciativním orgánem. Rada vlády pro NNO byla zřízena usnesením vlády z 10. června 1992 č. 428 jako Rada pro nadace, usnesením vlády z 30. března 1998 č. 223 byla přeměněna na Radu vlády pro NNO. Rada projednává a prostřednictvím předsedy předkládá materiály vládě, které se vztahují k NNO. Jedná se především o materiály k vytvoření vhodného prostředí, anebo pro činnost a existenci NNO. Zasedání Rady je svoláno předsedou a zasedá podle potřeby, nejméně však jedenkrát za tři měsíce. (2,17)

Mezi úkoly Rady patří zejména (17):

- iniciuje a posuzuje koncepční a realizační podklady pro rozhodnutí vlády, týkající se podpory NNO, legislativní a politická opatření, která se týkají podmínek jejich činnosti;
- sleduje, iniciuje a vyjadřuje se k právním předpisům, upravujícím postavení a činnost NNO, připomínkuje návrhy právních úprav, které mají vztah k NNO;
- iniciuje spolupráci mezi ministerstvy, jinými správními úřady a orgány územní samosprávy v oblasti podpory NNO, včetně dotační politiky z veřejných rozpočtů;
- sleduje, analyzuje a zveřejňuje informace o postavení NNO v rámci Evropské unie, o zapojení ČR do EU s ohledem na NNO a o finančních zdrojích s tímto souvisejících, spolupracuje s ministerstvy a jinými správními úřady, odpovědnými za spravování finančních zdrojů EU v ČR, pokud se jejich využívání k NNO vztahuje;
- ve spolupráci s ministerstvy, jinými správními úřady, NNO a dalšími orgány a institucemi zajišťuje dostupnost a zveřejňování informací o NNO a o opatřeních státní politiky, která se NNO týkají, zejména zpřístupňuje a analyzuje informace o dotacích z veřejných rozpočtů pro NNO a o procesu jejich uvolňování a využívání;

- podílí se na opatřeních ministerstev a jiných správních úřadů, která mají vztah k NNO, zejména na procesu standardizace činností, přidělování akreditací a kategorizaci typů NNO;
- sleduje a informuje vládu o využití finančních prostředků kategorie Nadační investiční fond, které byly usneseními Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky č. 413/1999 a č. 1946/2001 rozděleny do nadačního jmění vybraných nadací, a o rozdělování jejich výnosů, v těchto činnostech spolupracuje s Ministerstvem financí;
- každoročně do 31. května předkládá výroční zprávu o své činnosti za uplynulý rok.

1.6 Panel nestátních neziskových organizací

Panel je koordinační, organizační a komunikační platforma. Jedná se o doporučený systém, který poskytuje humanitární pomoc obyvatelstvu, které je zasaženo MU nebo KS. Posláním Panelu je koordinovat a sdružovat činnost osob a organizací při připravenosti obyvatelstva na MU s KS a poskytování pomoci při odstraňování následků. NNO zapojené do Panelu zaručují své schopnosti orgánům krizového řízení pro zajištění žádaných činností a služeb. Také se zavazují plnit podmínky, které vyplývají z dohody o spolupráci při přípravě na MU a KS a jejich řešení. Jednotlivé kraje řeší zapojování zvláštním plánem, který může být součástí havarijního nebo krizového plánu kraje. Panel NNO je zpravidla pracovní skupinou krizových štábů. Každý Panel má stanoveného koordinátora z řad humanitární organizace. Koordinátor je zodpovědný za přípravu a realizaci jednání a při vzniku MU nebo KS bude v případě potřeby zapojení humanitárních organizací vyrozuměn Operačním střediskem hasičského záchranného sboru (dále jen „HZS“). Slouží jako zástupce Panelu pro komunikaci se složkami integrovaného záchranného systému či úřady. Koordinátor je zvolen na základě dohody účastníků. (18,19,20)

Mezi obecné cíle Panelu patří (18):

- koordinace činnosti NNO a dobrovolníků na území města či kraje,
- spolupracovat s orgány krizového řízení při přípravě a řešení krizových situací a mimořádných událostí,
- zabezpečení systému funkční a efektivní spolupráce osob a organizací nejen při přípravě na mimořádné události a krizové situace, ale i bezprostřední pomoc na místě při odstraňování následků mimořádných událostí a krizových situací,
- poskytování humanitární pomoci – psychosociální, zdravotní, krizové intervence, duchovní činnosti, zabezpečení nouzového ubytování, pečovatelské služby apod. dle zaměření jednotlivých organizací,
- podpora organizací pořádajících finanční a materiální sbírky ve prospěch zasažených území,
- tvorba a aktualizace funkční databáze poskytovatelů humanitární a psychosociální pomoci při a po mimořádné události a krizových situací.

1.6.1 Panel nestátních neziskových organizací Jihočeského kraje

V minulosti docházelo k nekoordinovanému zapojování dobrovolníků nebo členů NNO. V nějakých částech regionu docházelo k tomu, že pomoc zde byla nadbytečná a naopak byla místa, kde forma této pomoci chyběla. V důsledku toho začaly NNO mezi sebou spolupracovat a také začaly spolupracovat s hasičskými záchrannými sbory krajů (dále jen „HZS kraje“) a s orgány krajů. Tato spolupráce vedla k právní formě a jasně definovaným vztahům. Dohody jsou uzavřené mezi konkrétní NNO a HZS kraje či krajským úřadem. (21)

V roce 2010 uzavřel Jihočeský kraj dohodu o spolupráci s účastníky Panelu NNO při přípravě na MU a KS a jejich řešení. Mezi subjekty, které se účastní dohody, jsou obecně prospěšné společnosti, občanská sdružení, církve a náboženské společnosti. V rámci Jihočeského kraje jde především o organizace jako: ADRA, Oblastní spolek Českého červeného kříže, Diecézní charita České Budějovice, SH ČMS Krajské sdružení hasičů kraj Jihočeský. V roce 2012 se k Panelu přidaly další dvě organizace,

a to Diakonie Českobratrské církve evangelické a Středisko pro rodinu a mezilidské vztahy a Linka důvěry České Budějovice. (21,22)

Cílem Panelu je dosažení nejúčinnějšího využití potenciálu, sil a prostředků NNO při pomoci obyvatelstvu v území, které je zasažené následky MU nebo KS. Činnost NNO je koordinována a organizována tak, aby pomoc byla poskytována efektivně na celém území, které je zasažené. Jedná se o pomoc při evakuaci, poskytování první pomoci, pomoc při nouzovém ubytování, stravování a jiná opatření nouzového přežití, humanitární pomoc, psychologická či psychosociální pomoc. Aktivace Panelu je prováděna krizovým štábem Jihočeského kraje. V případě aktivace koordinátor vyrozumívá dotčené NNO. Koordinuje vzájemnou spolupráci a usměrňuje nasazení sil a prostředků. Členem krizového štábu Jihočeského kraje je i koordinátor Panelu. (21,22)

1.7 Informace o vybraných organizacích

V této kapitole se pokusím shrnout některé základní informace o organizacích a nastínit jejich pomoc při MU a KS.

1.7.1 Občanské sdružení ADRA

ADRA je organizací, která poskytuje humanitární pomoc jak v zahraničí, tak i v České republice. Jedná se o adventistickou nadaci pro pomoc a rozvoj, která působí ve více jak 120 zemích světa. Tím se ADRA zařadila mezi hlavní nestátní organizace na světě. Byla založena v USA v roce 1956 a v České republice působí od roku 1992. Úkolem je poskytování pomoci humanitární a sociální jak v České republice, tak i v zahraničí. Mezi poslání této organizace patří pomoc lidem v nouzi, pomoc nabízí všem, kteří ji potřebují. Mimo jiné se v poslední době tato organizace zaměřuje na pomoc při MU či KS. Tato pomoc může zahrnovat poskytování bezprostřední a následné fyzické, psychické, eventuálně duchovní pomoci obětem.

V rámci toho také působí psychosociální intervenční tým, který spolupracuje se složkami IZS a pomáhá lidem, které zasáhla nějaká MU nebo KS. Pobočka v Českých Budějovicích spolupracovala na školení členů Komunitního intervenčního psychosociálního týmu (KIP tým). Cílem tohoto týmu je poskytování psychosociální pomoci lidem zasažených MU a KS na komunitní úrovni. KIP týmy vznikly na základě zkušeností, které byly z terénních prací po MU. Ukázala se zde zvýšená potřeba dobrovolníků, kteří jsou schopní a ochotní reagovat na potřeby lidí zasažených katastrofou. (1,2,23)

ADRA se do pomoci při MU a KS v České republice zapojuje od roku 1997, kdy byla Morava zasažena rozsáhlými povodněmi. Od té doby se ADRA zapojila i v letech 2002, 2006, 2009, 2010 a 2013, kdy Českou republiku sužovaly povodně. V roce 2013 pomoc probíhala tak, že ADRA aktivovala svůj povodňový tým po vypuknutí povodní a poslala koordinátory do oblastí, které byly zasaženy. Dále ADRA uvolnila finance z pohotovostního fondu a přistoupilo se k distribuci materiální pomoci. ADRA se snaží v průběhu povodní vycházet z potřeb zasaženého obyvatelstva. (23,24)

ADRA finančně prioritně podporuje zasažené domácnosti, obce a objekty veřejného zájmu, jako třeba školy. Při poskytování materiální pomoci je to obdobné, jako při finanční pomoci. ADRA zjišťuje informace o potřebách vlastním monitoringem nebo od starostů zasažených obcí. (23,24)

V oblasti pomoci při MU a KS spolupracuje ADRA s celou řadou subjektů. Jedná se o firmy a ostatní NNO, složky IZS či veřejnou správu. Spolupráce na krajské úrovni se týká především začlenění do krizových plánů kraje nebo účast na zasedání krizových štábů (2,23,24).

1.7.2 Český červený kříž

Český červený kříž (dále jen „ČČK“) patří mezi nejstarší NNO v České republice. Historie Českého červeného kříže sahá až do roku 1868. V tu dobu byl založen

Vlastenecký pomocný spolek pro Království české, který byl součástí Rakouské společnosti Červeného kříže. Vznik Československého červeného kříže se datuje k roku 1919. Se zánikem československé federace se pak část Československého červeného kříže v roce 1993 transformovala v ČČK. (2)

ČČK je humanitární společností, která působí na celém území České republiky. ČČK je součástí Mezinárodního Červeného kříže. ČČK navazuje na své předchůdce (Vlastenecký pomocný spolek pro Království české, Československý červený kříž). Oblasti, ve kterých ČČK působí, jsou zejména: humanitární, zdravotní, sociální a zdravotně-výchovné. Mezi úkoly, které ČČK plní patří i působnost v oblasti civilní obrany a ochrany obyvatelstva a poskytuje pomoc v případě katastrof a jiných MU. Dále poskytuje sociální a humanitární služby či působí jako pomocná organizace vojenské zdravotnické služby. (2,25,26)

Hlavním nástrojem ČČK při pomoci a připravenosti během MU s KS jsou humanitární jednotky ČČK. V České republice je registrováno přes 70 těchto humanitárních jednotek. Humanitární jednotka ČČK České Budějovice se skládá ze čtyř sekcí: zdravotnická sekce, která zajišťuje zdravotní a ošetrovatelskou péči o nouzově ubytované, humanitární sekce, která se stará o přípravu nouzového ubytování a stravování, psychosociální sekce a technická sekce. Technická sekce má hlavně za úkol zajišťování chodu humanitární jednotky po technické stránce (doprava, vybavení atd.). Poskytování pomoci při MU a KS patří k tradičním úkolům ČČK. Připravenost na tyto události patří mezi hlavní projekty. Úsilí o pomoc při MU a KS existuje již od založení v roce 1919, avšak povodně na Moravě v roce 1997 ukázaly, že je potřeba naléhavá pomoc útvarů ČČK. (24,25)

Vedle humanitárních jednotek ČČK byla zřízena Ústřední pohotovostní záchranná jednotka ČČK. Název byl později změněn na Ústřední krizový tým ČČK. (24,25) Tento tým je zřízen a připravován pro následující úkoly (25):

- poskytování personální humanitární pomoci ČČK na území ČR při přírodních katastrofách, velkých průmyslových haváriích a dalších krizových situacích na základě vyžádání,
- poskytování psychosociální pomoci,

- spolupráce se složkami IZS při zajišťování výcviku, cvičení, včetně metodické pomoci,
- poskytování personální humanitární pomoci ČČK v zahraničí při přírodních katastrofách na základě vyžádání národní společnosti Červeného kříže nebo Červeného půlměsíce postižené země,
- doprovod materiální humanitární pomoci ČČK do zahraničí poskytované zemím postiženým přírodní katastrofou.

Mezi povinnosti, ale i poslání ČČK je krizová připravenost, která je ukotvena v zákoně č. 126/1992 Sb., o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém červeném kříži, ve znění pozdějších předpisů. Poskytování pomoci ČČK při MU a KS by se mohla rozdělit do dvou úrovní, a to centrální a lokální. Centrálně ČČK zřizuje Ústřední krizový tým ČČK, který poskytuje personální humanitární pomoc ČČK v České republice i zahraničí. Dále ČČK spravuje sbírkový Fond Humanity ČČK jako zdroj finanční pomoci. Centrálně ČČK vyhledává projekty jako např. Humanitární koncerty, Dárcovská SMS. Lokálně ČČK pomáhá prostřednictvím územně příslušných Oblastních spolků ČČK (dále jen „OS ČČK“). OS ČČK mají k dispozici prostředky a síly k řešení MU a KS. Hlavním nástrojem jsou Humanitární jednotky ČČK, jak již bylo popsáno výše. Za lokální pomoc se také považují organizované sbírky humanitárního materiálu. (24,25,26)

Jak již bylo zmíněno, v roce 1997 při povodních, ČČK prokázala svou důležitost. ČČK při povodních vypravil více jak 2 900 nákladních automobilů do zasažených oblastí s více než 9 000 tunami materiální pomoci. Systém krizové připravenosti ČČK se neustále vyvíjí, jelikož s každou novou povodní získává ČČK nové zkušenosti a poznatky. Během MU a KS spolupracuje ČČK se složkami IZS, státní správou a samosprávou či jinými NNO. Příkladem spolupráce může být účast zástupců ČČK v pracovní skupině při Ministerstvu vnitra ČR – Dobrovolnictví při mimořádných událostech a krizových stavech. (24)

1.7.3 Diakonie Českobratrské církve evangelické

Diakonie Českobratrské církve evangelické (dále jen „Diakonie ČCE“) je druhou největší neziskovou organizací, která poskytuje sociální služby v České republice. Organizace pomáhá denně tisícům lidí v nepříznivých životních situacích. Diakonie ČCE si za tímto účelem zřizuje střediska Diakonie ČCE a školy Diakonie ČCE. Jedná se o samostatné právní subjekty. Střediska a školy Diakonie ČCE poskytují služby lidem, kteří umírají, lidem s handicapem, seniorům, obětem domácího násilí, lidem, kteří byli zasaženi katastrofami v České republice či zahraničí. Diakonie ČCE vychází z křesťanských hodnot a zřizovatelem je Českobratrská církev evangelická. (27)

Diakonie ČCE se zapojila do pomoci postiženému obyvatelstvu již v roce 1997 během povodní. Diakonie ČCE pomáhá nejen finančně, ale spolupracuje s dobrovolníky, kteří pomáhají s likvidací škod a při obnovovacích pracích. Od té doby se Diakonie ČCE zapojila do pomoci během všech povodní většího rozsahu. Na základě zkušeností vytvořila Diakonie ČCE systém řízení a poskytování humanitární pomoci při MU většího rozsahu. Humanitární pomoc při MU a přípravu na ně zajišťuje v rámci Diakonie ČCE Středisko humanitární a rozvojové pomoci. Středisko je členem pracovní skupiny Ministerstva vnitra ČR – Dobrovolnictví při mimořádných událostech a krizových stavech. Důležitý prvek při pomoci je spolupráce se starostou, IZS a ostatními NNO. V rámci připravenosti se zaměstnanci Diakonie ČCE pravidelně účastní schůzek krajských panelů a pracovní skupiny Ministerstva vnitra ČR. (24,27)

Během povodní lze činnost Diakonie ČCE rozdělit do několika etap. V první etapě při pomoci během povodní zahajuje Diakonie ČCE provoz koordinačního centra. Úkolem centra je řízení pomoci v terénu, provoz infolinky pro zasažené, koordinace terénních šetření, řízení finančních zdrojů a koordinace vzniku humanitárních základen. Dále Diakonie ČCE – Středisko křesťanské pomoci spouští bezplatnou linku psychosociální pomoci. Během druhé etapy poskytuje Diakonie ČCE pomoc při odklizení následků povodně. Jedná se především o období likvidačních prací. Zapojují se především dobrovolníci. Poté přichází fáze obnovy. V rámci obnovy jsou lidem půjčeny vysoušeče vlhkého zdiva a je jim poskytnuto odborné poradenství.

S provozem vysoušečů však souvisí vysoké náklady na spotřebu elektřiny. V rámci toho Diakonie ČCE poskytuje některým domácnostem příspěvek na vysoušení. Dále Diakonie ČCE poskytuje finanční pomoc na obnovu domů a bytů na základě šetření v zasažených domácnostech. (24,27)

1.7.4 Diecézní charita České Budějovice

Diecézní charita České Budějovice (dále jen „DCHČB“) je úzce spjata s organizací Charita Česká republika, která je největším nestátním poskytovatelem sociálních zdravotních služeb. DCHČB je jejím členem. DCHČB se dělí na oblastní, městské a farní charity, které jsou organizační složkami DCHČB. DCHČB je koordinuje, metodicky vede, kontroluje je a poskytuje jim servis. Biskupství českobudějovické je zřizovatelem DCHČB. Nezisková humanitární organizace je poskytovatelem sociálně-zdravotních služeb v Jihočeském kraji. Posláním je pomoc lidem v nouzi. Mezi touto pomocí je humanitární pomoc, která je zaměřena na pomoc obětem přírodních katastrof. Cílem je především pomoci překonat následky KS, zajistit přežití a přispět k obnově. Českobudějovická charita poskytuje i humanitární pomoc do zahraničí. Formy pomoci jsou především finanční, materiální či duchovní a psychologická. (2,28)

1.7.5 Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska

Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (dále jen „SH ČMS“) je pokračovatelem organizací hasičstva, které dříve působily na území Čech, Moravy a Slezska. U SH ČMS je evidovaných 7 783 sborů dobrovolných hasičů, 77 okresních sdružení hasičů, 14 krajských sdružení hasičů. V čele stojí starosta a šest náměstků. Cílem činnosti SH ČMS je (2):

- působit při vytváření podmínek k ochraně života a zdraví občanů a majetku před požáry a při poskytování pomoci během živelních pohromách a jiných událostech, při nichž je v nebezpečí život, zdraví nebo majetek,
- vytvářet podmínky pro činnost s dětmi a mládeží, podporovat zdravý rozvoj jejich osobnosti, zejména pak jejich psychických, intelektuálních, mravních, sociálních a fyzických schopností, vést mladé členy k odpovědnosti za rozvoj své osobnosti, úctě k vlasti, přírodě a celému lidskému společenství jako i k dodržování preventivně výchovných zásad v oblasti požární ochrany, ochrany obyvatelstva a dalších MU,
- podporovat všeobecnou sportovní činnost svých členů s ohledem na zdravý rozvoj jejich osobnosti, jejich intelektuálních a tělesných schopností a zvyšování fyzické kondice v duchu zásad sportu pro všechny a zdravého životního stylu, sportovní reprezentaci a přípravu na ni, vytvářet podmínky pro tuto činnost.

Z předmětu činnosti SH ČMS vyplývá odborná způsobilost členů, kteří se podílejí na přípravě a při řešení MU. Své členy vychovává od dětských let k pomoci při MU a KS. K plnění svých cílů si SH ČMS vytváří svou členskou základnu, věcné prostředky a vnitřní organizaci. SH MČS je dlouhodobě seznamováno s problematikou IZS a ochrany obyvatelstva a to je i důvod jejich začlenění do Panelu NNO. (2,18)

1.8 Integrovaný záchranný systém

Lidé se musí vypořádávat s různými MU, které ovlivňují běžný chod života a ohrožují je na zdraví a životech. Tato skutečnost vyvolává potřebu ochrany, reakce a přípravu na MU. K tomuto slouží IZS, který je jedním ze základních pilířů spolupráce při řešení a přípravě na MU. (2)

IZS vznikl jako potřeba každodenní spolupráce složek při řešení MU, kdy je třeba organizovat společnou činnost. IZS je určen pro koordinaci při přípravě a provádění

záchranných a likvidačních prací při MU. Jde o systém vazeb a spolupráce složek, orgánů státní správy a samosprávy, fyzických a právnických osob při provádění záchranných a likvidačních prací. Do styku s IZS přichází i NNO, jakožto ostatní složka IZS při řešení MU a i zde vzniká potřeba koordinace a spolupráce. IZS je zřízen zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. (2,24) Zákon o IZS vymezuje IZS jako „koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací“ (15). Vedle zákona o IZS je oblast IZS zastřešena prováděcími vyhláškami a prováděcím nařízením vlády. Právní úprava IZS vznikla společně se zákonem č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a změně některých zákonů (dále jen „krizový zákon“) a zákonem č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů. Tyto zákony jsou vzájemně propojeny. (2,24)

Zákon o IZS upravuje „působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na MU, při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva“ (15). Pravidla, která jsou stanovena v zákoně o IZS jsou platná i při vyhlášení krizových stavů. (15)

1.8.1 Mimořádná událost

MU se rozumí podle zákona o IZS „škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací“ (15).

MU lze rozdělit podle příčin vzniku. Příčina vzniku MU může být způsobena přírodním vlivem nebo na druhé straně je vliv antropogenní. Antropogenní MU jsou způsobeny člověkem nebo mohou vyplývat z lidské činnosti. (1)

1.8.2 Základní složky integrovaného záchranného systému

Mezi základní složky IZS patří (15):

- Hasičský záchranný sbor České republiky,
- jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje,
- poskytovatelé zdravotnické záchranné služby
- Policie České republiky.

„Základní složky zajišťují nepřetržitou pohotovost pro příjem ohlášení vzniku MU, její vyhodnocení a neodkladný zásah v místě MU. Za tímto účelem rozmisťují své síly a prostředky po celém území České republiky“ (15).

1.8.3 Ostatní složky integrovaného záchranného systému

Ostatními složkami IZS jsou (15):

- vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil,
- ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory,
- ostatní záchranné sbory,
- orgány ochrany veřejného zdraví,
- havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby,
- zařízení civilní ochrany,
- neziskové organizace a sdružení občanů.

Ostatní složky IZS poskytují plánovanou pomoc na vyžádání při provádění záchranných a likvidačních pracích. (15)

Složky IZS jsou povinné řídit se příkazy velitele zásahu, popřípadě starosty obce s rozšířenou působností, hejtmana kraje či Ministerstva vnitra. Provádějí-li se záchranné a likvidační práce za nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu,

složky IZS se řídí pokyny Ministerstva vnitra. Za stavu nebezpečí se řídí pokyny podle toho, kdo stav vyhlásil. (15)

1.9 Krizové řízení

Během krizových situací se klade důraz na činnost výkonných složek státu. Pro úspěšné zvládnutí a překonání krizového období a pro zmírnění následků je důležitá akceschopnost těchto složek. Proto je důležitá činnost orgánů veřejné moci. Ke stanovení pravomocí a působnosti státních orgánů a orgánů samosprávných celků a práv a povinností fyzických a právnických osob při přípravě na krizové situace a jejich řešení byl vydán krizový zákon. (30) Zákon definuje krizové řízení jako „souhrn řídicích činností orgánů krizového řízení zaměřených na analýzu a vyhodnocení bezpečnostních rizik a plánování, organizování, realizaci a kontrolu činností prováděných v souvislosti s přípravou na krizové situace a jejich řešení, nebo ochranou kritické infrastruktury“ (29). Krizové řízení je tedy vše, co se týká přípravy na řešení krizové situace, tak i řešení již vzniklé krizové situace.

Krizový zákon dále upravuje pojem krizová situace. Krizovou situací je „mimořádná událost podle zákona o IZS, narušení kritické infrastruktury nebo jiné nebezpečí, při nichž je vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu (krizový stav)“ (29). Je-li tedy MU a její následky velkého rozsahu, které není možné odvrátit běžnou činností správních úřadů a složek IZS, lze jako neodkladné opatření vyhlásit krizový stav. V případě vyhlášení krizových stavů se musí přijmout příslušná krizová opatření. (29,30)

Krizový zákon určuje orgánům krizového řízení úkoly jako např. v rámci příprav na řešení KS zpracovat krizový plán. (30)

1.10 NNO v krizovém řízení a integrovaný záchranný systém

NNO, které působí v krizovém řízení, podléhají krizovému zákonu. Tento zákon však není důležitý jen k vymezení a zakotvení základních pojmů. Jak již bylo zmíněno, NNO patří mezi ostatní složky IZS a s tím souvisí i jejich integrace do IZS. Integrace pro činnost NNO je důležitá, jelikož se stávají součástí národního systému krizového řízení, které je koordinované státními orgány. (3,24)

Základní složky IZS poskytují efektivní pomoc občanům při provádění záchranných a likvidačních prací. V případě rozsáhlejší události krom základních složek přichází na řadu druhosledová podpora, která je prováděna NNO zejména v oblasti nouzového přežití. To, jak se NNO budou zapojovat, se odvíjí od uzavírání dohod o poskytnutí pomoci. (3,24)

Hasičský záchranný sbor České republiky uzavírá dohody (3):

- plánované pomoci na vyžádání,
- poskytnutí osobní nebo věcné pomoci,
- spolupráci.

1.10.1 Dohody o plánované pomoci na vyžádání

Touto dohodou se rozumí písemný způsob poskytnutí pomoci při provádění záchranných a likvidačních prací, který je předem dohodnutý. Dohodu uzavírá Ministerstvo vnitra – Generální ředitelství HZS ČR nebo HZS krajů s vybranými subjekty. Tyto subjekty se poté stávají ostatní složkou IZS. Dohody o plánované pomoci na vyžádání obsahují tyto náležitosti (3):

- podmínky náhrady výdajů a škod při provádění záchranných a likvidačních prací,
- přehled sil a prostředků určených k poskytnutí pomoci,
- seznam osob pověřených pro zabezpečování pomoci a způsob jejich vyrozumění,

- doba potřebná pro poskytnutí sil a prostředků v případě vyžádání pomoci.

Součástí dokumentace IZS jsou dohody o plánované pomoci na vyžádání a zahrnují se do územně příslušných poplachových plánů IZS, kterými jsou ústřední poplachový plán IZS a poplachový plán IZS kraje. (3)

1.10.2 Dohody o poskytnutí osobní nebo věcné pomoci

Jedná se o předem sjednaný způsob a rozsah osobní či věcné pomoci při provádění záchranných a likvidačních prací a při ochraně obyvatelstva. Dohody uzavírá HZS kraje s právníky osobami anebo fyzickými osobami. Ve většině případů je zde důležitá odborná či specifická činnost těchto osob. I u těchto dohod jsou součástí podmínky náhrady výdajů a škod při poskytnutí osobní nebo věcné pomoci při provádění záchranných a likvidačních prací. Dohody jsou součástí dokumentace IZS, jak tomu bylo v předešlém případě. (3)

2 VÝZKUMNÁ OTÁZKA A METODIKA VÝZKUMU

2.1 Výzkumná otázka

Jakým způsobem poskytují pomoc obci České Budějovice nestátní neziskové organizace?

2.2 Metodika výzkumu

Metodika práce v první řadě spočívala v prostudování informací, které byly dostupné z literatury, internetových stránek a platných právních předpisů. Dále bylo provedeno šetření týkající se uzavřených smluv mezi OS ČČK České Budějovice a Jihočeským krajem či Hasičským záchranným sborem kraje. Při zjištění těchto smluv byly zkoumány dokumenty jako Dohoda o plánované pomoci na vyžádání, která je uzavřena mezi nestátními neziskovými organizacemi a HZS kraje a Dohoda o spolupráci Jihočeského kraje a účastníků panelu nestátních neziskových organizací při přípravě na KS a jejich řešení. Tyto dokumenty byly srovnány s již zmíněnými dostupnými zdroji a výsledkem bylo získání přehledu a utřídění o dané problematice. Dále z těchto dokumentů bylo zjištěno jaká pomoc je poskytována od NNO.

Dále byl osloven zástupce Koordinátora Panelu nestátních neziskových organizací z Oblastního spolku Českého červeného kříže České Budějovice.

3 VÝSLEDKY

Z dostupných prostředků, prostudovaných dokumentů z rozhovoru se zástupcem Koordinátora Panelu NNO bylo zjištěno, že v Českých Budějovicích nestátní neziskové organizace pomáhaly při povodních v roce 2002 a v roce 2013. V roce 2013 byl hejtmanem kraje vyhlášen krizový stav, a to stav nebezpečí. Tento krizový stav vyhlásil pro část území Jihočeského kraje. Důvodem vyhlášení bylo bezprostřední ohrožení životů, zdraví, majetku a životního prostředí v zasaženém území Jihočeského kraje. Důsledkem byly rozsáhlé povodně s dosažením III. stupně povodňové aktivity na vodních tocích v povodí horní Vltavy. Krizový stav byl vyhlášen i pro správní obvod obce České Budějovice. (31)

3.1 Oblastní spolek Českého červeného kříže České Budějovice

Český červený kříž se v Jihočeském kraji zapojil při odstraňování následků povodní jako poskytovatel humanitární pomoci, ať už formou sběru humanitární pomoci, tak i vlastní formou poskytování humanitární pomoci.

Oblastní spolek Českého červeného kříže se v rámci vyhlášení krizového stavu při povodních v roce 2013 rozhodl vyhlásit materiální sbírku první pomoci za účelem zmírnění následků povodně. Dále se OS ČČK podílel na koordinaci likvidaci následků povodní, krom toho byl OS ČČK nápomocný při evakuaci a péči o evakuované obyvatelstvo. Byla též poskytnuta psychosociální pomoc osobám, které postihly povodně. V některých oblastech během povodní byla psychosociální pomoc ta nejdůležitější. Lidé se po pravidelných návštěvách OS ČČK rychleji vzpamatovali z následků povodní. (32)

Mezi hlavní činnosti při odeznění KS patřil monitoring. Probíhalo tedy monitorování situace a příprava na zahájení humanitární pomoci v oblastech, které byly zasaženy. Poté byli zphotovení všichni členové Humanitární jednotky ČČK a byla provedena kontrola Krajského humanitárního skladu a zásahová vozidla byla

uvedena do pohotovosti. V rámci OS ČČK České Budějovice je zřízená humanitární jednotka. Tato jednotka je zřízena pro případ MU a KS. Je určena k poskytnutí sociální a psychologické pomoci zasaženému obyvatelstvu. Další účel této jednotky je v zajištění nouzového ubytování a stravování. Při zřízení je činnost zaměřena na evidenci ubytovaných osob, asistenci při výdeji stravy, popřípadě zabezpečit náhradního ošacení. Dalším krokem bylo zahájení činnosti Dispečinku Krizového štábu OS ČČK a Panelu NNO a obvolání všech obcí s rozšířenou působností s dotazem na aktuální situaci a potřeby. Při monitoringu měl ČČK na starosti monitoring jižní část města České Budějovice a ADRA monitorovala západní část města České Budějovice. (33)

Zástupce Panelu NNO byl po celou dobu přítomen v pracovní skupině Krizového štábu Jihočeského kraje a zajišťoval předávání informací a koordinaci činnosti s orgány krizového řízení. (33)

Při takovýchto událostí OS ČČK zprvu poskytuje humanitární pomoc a jen v malých finančních částkách poskytuje pomoc těm, kteří jsou nejvíce postižení. Další pomoc OS ČČK spočívala ve vyslání dobrovolníku na odklizení zeminy po povodni a poskytnutí hygienických balíčků. OS ČČK v rámci obnovy a co možná nejrychlejšímu návratu některých lidí zpět do svého domova zajistila vysoušeče a čistící prostředky. Také byla zajištěna evakuační centra. OS ČČK měl v roce 2013 třicet stálých dobrovolníků. Pomoc lidem, kteří byli zasaženi povodní je v rámci OS ČČK dlouhodobá. Za lidmi dojíždějí i třeba 5 měsíců po povodni a dále pomáhají. (34) OS ČČK spolupracuje s městem České Budějovice a s Jihočeským krajem (34).

3.2 Diecézní charita České Budějovice

Diecézní charita České Budějovice pomáhá obyvatelům českobudějovické diecéze, kteří byli zasaženi nějakou přírodní katastrofou, mimořádnou událostí. V rámci povodní v roce 2013 se i charita zapojila do pomoci postiženému obyvatelstvu. Pomáhají hlavně obyvatelstvu, které jak už bylo řečeno, bylo zasaženo nějakou MU či KS. Jde především

o ty, kteří se s takovou událostí nedokáží vyrovnat vlastními silami. Jde tedy především o rodiny s dětmi a seniory. DCHČB poskytla finanční, materiální, duchovní, ale i psychologickou pomoc. Snaží se zajistit přežití, zmírnit bídu a emocionální vypětí. DCHČB přispívá i k obnově po odeznění následků MU a KS. (35)

Při povodních v roce 2013 provedli ředitelé místních charit, jejichž území bylo zasaženo, první monitoring potřeb zasažených lidí. DCHČB koordinovala svoji pomoc v rámci součinnosti s Panelem nestátních neziskových organizací, krizovými štáby Charity České republiky a Jihočeského kraje. (35)

V rámci charity se vydávaly hygienické, úklidové a čisticí prostředky. Tyto prostředky se ukázaly jako největší požadavek ze zasažených míst. Bylo provedeno sociální šetření a na základě tohoto šetření byla poskytnuta finanční pomoc na opravu domů a vybavení. (35)

Při povodních měla DCHČB v terénu více jak 25 dobrovolníků, kteří pracovali v těch nejvíce zasažených oblastech. V Jižních Čechách rozdělila Diecézní charita lidem, kteří byli zasaženi povodní, okolo čtyř milionů korun. (36)

Při potřebě psychické pomoci funguje v rámci DCHČB psychosociální tým. Tato pomoc může být akutní, střednědobá, tak i dlouhodobá. (35)

3.3 ADRA

Obecně prospěšná společnost ADRA pomáhá v Jihočeském kraji mnoha lidem. Každý rok se hlásí desítky dobrovolníků. Během povodní v roce 2013 bylo odstraňování následků způsobené povodněmi jedním z největších projektů organizace. ADRA aktivovala svůj povodňový tým a poté byli vysláni koordinátoři do oblastí, které byly zasažené. ADRA zřídila veřejnou sbírku, jejíž prostřednictvím bylo rozdáno okolo 1,5 milionu korun v prvním finančním kole. Pomoc spočívala i v odborném poradenství při sanacích, čistících pracích, anebo odklizení následků vzniklých povodní. Samozřejmě byla poskytnuta i psychosociální pomoc lidem, kteří to potřebovali. (37,38)

3.4 Panel nestátních neziskových organizací

Panel NNO je volné sdružení nestátních neziskových organizací, které umožňuje koordinaci těchto organizací při poskytování sil a prostředků a činností pro řešení MU a KS na území Jihočeského kraje. V případě vzniku nějaké KS se Panel NNO aktivuje prostřednictvím krizového štábu Jihočeského kraje na pokyn hejtmána Jihočeského kraje. Organizace, které jsou zahrnuty v Panelu (39):

- Český červený kříž České Budějovice,
- Diecézní charita České Budějovice,
- Krajské sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska,
- Diakonie Českobratrské církve evangelické,
- Občanské sdružení ADRA,
- Středisko pro rodinu a mezilidské vztahy a Linka Důvěry České Budějovice.

Za účelem koordinace účastníků Panelu NNO byla zřízena Dohoda o spolupráci Jihočeského kraje a účastníků panelu nestátních neziskových organizací při přípravě na mimořádné události a krizové situace a při jejich řešení. Uzavření Dohody bylo schváleno Radou Jihočeského kraje. (40)

Činnost Panelu se řídí Statutem Panelu neziskových organizací Jihočeského kraje a Jednacím řádem Panelu nestátních neziskových organizací. Tento Statut je vydán z důvodu zajištění efektivní koordinace činností a poskytování sil a prostředků účastníků Panelu NNO a také k zajištění spolupráce. Vše je to směřováno k účelu podpory kraje při poskytování pomoci obyvatelstvu, které bylo zasaženo MU nebo KS.

Veškerou spolupráci a zajištění koordinace činností s poskytování sil a prostředků v rámci Panelu NNO má na starosti tzv. Koordinátor. Tento Koordinátor je zastoupen zvoleným zástupcem, který je zařazen do stálé pracovní skupiny krizového štábu kraje. V tomto případě je Koordinátorem pověřen Oblastní spolek Českého červeného kříže České Budějovice. Ostatní účastníci Panelu NNO respektují úlohu koordinátora a jsou povinni plnit úkoly, které jim byly uloženy. (40)

Zásady činnosti Panelu NNO se rozlišují na základě fází během MU. První fáze je přípravná fáze. Tedy fáze, při které se činnosti Panelu NNO organizují ještě před vznikem MU. Mezi tyto činnosti patří například organizování školení a výcviku předurčených sil nebo spolupráce při poskytování kontaktních údajů Koordinátorovi. Další fáze se týká samotného řešení MU. Zde jsou vykonávány činnosti jako přiměřené nasazování sil a prostředků, plnění úkolů bez odkladu, předávání informací Koordinátorovi o potřebách a výsledcích pomoci. Další fází je fáze obnovy, tedy fáze, která nastává po ukončení řešení MU. V této fázi členové Panelu NNO zpracovávají hodnotící zprávu s pozitivními a negativními závěry nebo účastníci obnovují připravenost sil a prostředků. (40)

Dle Statutu Panelu NNO Jihočeského kraje je působnost Panelu NNO omezena na území Jihočeského kraje. (40)

Účastníci Panelu NNO Jihočeského kraje se v rámci připravenosti na MU a KS scházejí dvakrát do roka. Společně se zástupcem Jihočeského kraje projednávají na těchto zasedání přípravu na MU a KS a je aktualizován plán vyrozumění účastníků Panelu a podílejí se na přípravných opatřeních a cvičeních. (40)

3.4.1 Dohoda o spolupráci Jihočeského kraje a účastníků Panelu NNO

Mezi Jihočeským krajem účastníky Panelu byla zřízena Dohoda o spolupráci při přípravě na MU a KS a jejich řešení. Hlavním záměrem této dohody je tedy úzká spolupráce, koordinace činnosti a poskytování sil a prostředků účastníků Panelu NNO. Účelem je poskytnout pomoc Kraji prostřednictvím Koordinátora Panelu NNO. Touto dohodou se účastníci zavazují spolupracovat v rámci Panelu NNO s Krajem. Pomoc uzavřená touto dohodou spočívá v poskytnutí sil a prostředků účastníků Panelu a poskytování činností k zabezpečování pomoci obyvatelstvu, které bylo postihnuto na stanoveném území zasaženém MU nebo KS. Jde především pomoc při evakuaci, poskytování pečovatelské služby a první pomoci, pomoc při poskytování nouzového

ubytování, stravování, humanitární pomoci a pomoci sociální, psychologické, psychosociální, ale třeba i duchovní. (41)

V rámci poskytování sil a prostředků se silami myslí dobrovolníci a členové NNO, kteří jsou schopni na výzvu poskytnout pomoc s účelem odstranit nebo alespoň zmírnit následky MU a KS. Dále pak prostředky se myslí např. desinfekční prostředky a čisticí prostředky, technické, úklidové, dopravní nebo náhradní ošacení nebo jiné prostředky, které mohou být přerozdělovány obyvatelstvu, které bylo zasažené. Tyto prostředky mohou být využity jednotlivými NNO k odstranění nebo zmírnění následků MU a KS. (41)

3.4.2 Dohoda o plánované pomoci na vyžádání

Dohoda o plánované pomoci na vyžádání je uzavírána s ostatními složkami IZS. Uzavírá se v souladu s § 21 zákona o integrovaném záchranném systému. Dohoda upravuje součinnost při provádění záchranných a likvidačních prací. Dohoda o plánované pomoci na vyžádání obsahuje (42):

- identifikační údaje smluvních stran,
- předmět dohody,
- závazky smluvních stran a podmínky jejich plnění,
- ustanovení o náhradách,
- ostatní ujednání (podmínky aktualizace dohody, její rozšiřování, časová platnost dohody a podmínky ukončení dohody, počty výtisků a další),
- podpisovou doložku,
- přehled osob pověřených pro zabezpečování pomoci a způsobu jejich vyrozumění,
- přehled sil a prostředků určených k poskytnutí plánované pomoci na vyžádání a dobu potřebnou pro poskytnutí sil a prostředků v případě vyžádání pomoci.

Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje uzavírá tuto dohodu s vybranými nestátními neziskovými organizacemi. Mimo jiných má Hasičský záchranný sbor Jihočeského kraje uzavřenou Dohou o poskytování plánované pomoci na vyžádání s OS ČČK České Budějovice. Předmětem této dohody je především součinnost při provádění záchranných a likvidačních prací. Zejména jde o poskytování pomoci v oblasti doplňkové (druhotné) zdravotnické a humanitární pomoci při MU na území Jihočeského kraje. Součástí této Dohody je i výpis sil a prostředků OS ČČK České Budějovice a ostatních OS ČČK s místní působností na území Jihočeského kraje. Přehled sil a prostředků, které má OS ČČK České Budějovice k dispozici je vidět v následujících tabulkách 1 a 2. (43)

Tabulka 1 - Dostupnost sil v Jihočeském kraji do 6 hodin

Činnost	České Budějovice	Celkem
Psychosociální pomoc (osob)	1	3
Skupina nouzového ubytování	3	14
Humanitární pomoc (osob)	3	19
Transport	1	2

Zdroj: Dohoda o plánované pomoci na vyžádání (43).

Tabulka 2 - Dostupnost sil v Jihočeském kraji do 24 hodin

Činnost	České Budějovice	Celkem
Psychosociální pomoc (osob)	2	5
Skupina nouzového ubytování	5	23
Humanitární pomoc (osob)	15	46
Transport	2	5

Zdroj: Dohoda o plánované pomoci na vyžádání (43).

Co se týče transportu, jedná se o vozidlo včetně řidiče, který je určený k rozvozu materiálu či osob. U skupiny, která zajišťuje nouzové ubytování, se jedná o osoby, které jsou vybavené a vyškolené pro zajištění nebo podporu chodu evakuačního centra. (43)

Mezi materiálními prostředky, které je možné použít při vzniku KS jsou v Českých Budějovicích dostupné (43):

- vysoušeče vlhkého zdiva,
- teplomet naftový,
- příkrývka vlněná,
- systém nouzového ubytování,
- nosítka skládací,
- balíček základních hygienických potřeb,
- materiál pro nouzové stravování,
- osvětlovací souprava,
- stan,
- elektrocentrála.

3.4.3 Dohoda o osobní nebo věcné pomoci

Tato dohoda je uzavřena mezi Českou republikou – Hasičským záchranným sborem Jihočeského kraje a Diecézní charitou České Budějovice, Oblastním spolkem Českého červeného kříže České Budějovice, Občanským sdružením ADRA. Podle této dohody bylo dohodnuto, že NNO v rámci osobní nebo věcné pomoci zabezpečí akutní psychosociální pomoc osobám, které byly zasaženy MU, popřípadě i psychosociální pomoc následnou. Uvedené NNO spolupracují v rámci Komunitního Intervenčního Psychosociálního týmu nestátních neziskových organizací Jihočeského kraje. Hlavním záměrem je spolupráce a koordinace činností a poskytování sil a činností mezi uvedenými NNO a HZS Jihočeského kraje. (44)

3.5 Plán pomoci Panelu nestátních neziskových organizací Jihočeského kraje

Tento plán se skládá ze dvou částí, a to z části obecné a speciální. V obecné části jsou vymezené pojmy, které jsou nezbytné pro potřeby tohoto dokumentu a vymezení úkolů Panelu NNO. Speciální část popisuje plán aktivace Panelu NNO, plán činnosti Dispečinku Koordinátora Panelu NNO, plán činnosti Panelu NNO, plán náhradních postupů Panelu NNO. Tento dokument obsahuje také přílohy, mezi kterými je uveden přehled sil, prostředků a činností účastníka Panelu NNO určených k využití pro Jihočeský kraj. (45)

Aktivace Panelu NNO je zahájena na základě pokynu vedoucího Krizového štábu Jihočeského kraje předaného Koordinátorovi cestou operačního a informačního střediska hasičského záchranného sboru. Po aktivaci Panelu NNO Koordinátor zahájí činnosti Dispečinku Koordinátora Panelu NNO. Poté jsou vyrozuměni účastníci Panelu NNO o aktivaci Panelu NNO. Toto vyrozumění je provedeno SMS zprávou. Účastníci poté potvrdí přijetí aktivace a svou účast na společné schůzi. Potvrzení je také provedeno SMS zprávou. (45)

Dispečink zajišťuje operační řízení činnosti Panelu NNO. Řízení zajišťuje tak, aby byly síly, prostředky a činnosti účastníků Panelu NNO k dispozici dle požadavků kraje a to rovnoměrně po celém postiženém území. (45)

Jak již bylo zmíněno, tento plán pomoci obsahuje i přehled sil, prostředků a činností účastníka Panelu, které jsou určené k využití pro kraj během MU a KS. Přehled je znázorněn v následující tabulce 3.

**Tabulka 3 - Přehled sil, prostředků a činností účastníka
Panelu určených k využití pro kraj**

Činnost	ADRA	ČČK	Diecézní charita
Terénní průzkum	ano	ano	ano
Sběr a distribuce humanitární pomoci	ano	ano	ano
Psychosociální pomoc	ano	ano	ano
Odborná pomoc psychologická	ne	ne	ne
Linka důvěry	ne	ne	ne
Koordinace pomoci, podpora samosprávy	ano	ano	ano
Přeprava pomoci	ne	ano	ano
Přeprava osob	ne	ne	ne
Skladování humanitární pomoci	ne	ano	ano
Organizace dobrovolníků	ano	ne	ano
Osobní pomoc postiženým	ano	ne	ne
Nouzové stravování	ano	ano	ne

Zdroj: Plán pomoci Panelu nestátních neziskových organizací Jihočeského kraje (45).

4 DISKUZE

Cílem bakalářské práce bylo z dostupných prostředků posoudit zapojení a pomoc nestátních neziskových organizací obci České Budějovice. K posouzení bylo využito i prostudování uzavřených dohod a rozhovoru se zástupcem Koordinátora Panelu NNO. Na základě šetření bylo zjištěno, že NNO pomohli obci České Budějovice především při povodních a to v roce 2002 a 2013. Tato pomoc proběhla v těchto letech, protože České Budějovice nebyly v jiných letech významně postihnuty nějakou živelní pohromou.

Významnou měrou k zlepšení poskytování pomoci ze strany NNO přispělo zřízení Panelu NNO, který vznikl z potřeby efektivnějšího zapojování NNO a dobrovolníků při MU a KS. V minulosti se stávalo, že tato pomoc byla neefektivní a nekoordinovaná. Při vzniku nějaké MU a KS se stávalo, že byla místa, kde byla pomoc nadbytečná a zároveň se vyskytovala místa, kde tato pomoc chyběla. Samotná myšlenka Panelu NNO se v praxi realizovala až v roce 2008. Činnost pak byla ověřena v roce 2009, kdy Jihočeský kraj byl zasažen povodněmi. Následkem toho byla uzavřena Dohoda o spolupráci Jihočeského kraje a účastníků Panelu NNO. Dohoda však nebyla uzavřena mezi všemi NNO, tak jak je to dnes, ale pouze se čtyřmi. Až později v roce 2011 byl Panelu NNO rozšířen o dvě další organizace. To se ukázalo jako dobrý tah, především při povodních v roce 2013. Všechny účastníci Panelu NNO si mohli vzájemně rozdělit postižená území, aby poskytovaná pomoc postiženým občanům byla více koordinovaná a efektivnější.

Aby byla pomoc při vzniku MU a KS kvalitní, připravují se účastníci Panelu NNO na tyto situace, a to způsobem, že se účastníci Panelu scházejí dvakrát do roka a projednávají společně se zástupcem Jihočeského kraje přípravu na MU a KS. Dále je za tímto účelem aktualizován plán vyrozumění účastníků Panelu a současně se podílejí na cvičeních, což podle mého názoru je jedním z klíčových momentů

na přípravu. Při cvičeních se prověří celý postup a fungování Panelu NNO „nanečisto“. Mezi cvičení, kde je možné ověřit přípravu a společnou koordinaci Panelu NNO a jednotlivých nestátních neziskových organizací, lze zařadit např. ZONA 2010 a ZONA 2015. Mezi další cvičení v rámci Červeného kříže patří krajské či celostátní cvičení humanitárních jednotek Českého červeného kříže. Námětem těchto cvičení je např. provoz evakuačního centra a péče o osoby, které byly zasaženy MU nebo KS. Tyto osoby je nutné v rámci cvičení zaregistrovat a poskytnout jim základní pomoc a psychosociální pomoc.

Velmi důležitý ze strany NNO je i monitoring při vzniku MU a KS. NNO provádí monitoring za účelem zjištění dané situace, popřípadě zjištění potřeb postiženého obyvatelstva. Každá NNO si při vzniku MU a KS může rozdělit několik postižených území a monitoring zde provádět. Velmi důležité to je také z toho důvodu, že při povodních v roce 2013 například město České Budějovice nevzneslo žádné požadavky na humanitární pomoc, ale přitom se na některých postižených územích nacházeli lidé, kteří pomoc potřebovali a žádali o ni. Bez monitoringu ze strany NNO by k takovému zjištění nemuselo dojít.

Z prostudování přehledu sil, prostředků a činností účastníka Panelu NNO, které jsou určené k využití pro kraj, bylo zjištěno, že odbornou psychologickou pomoc z uvedených NNO žádná neposkytuje. Odbornou psychologickou pomoc poskytuje pouze Středisko pro rodinu a mezilidské vztahy. Kdyby vznikla KS velkého rozsahu, myslím, že by nebylo na škodu, kdyby se touto pomocí zabývala i jiná NNO. Zvláště kdyby při KS došlo k velkým ztrátám na životech, tak by tato pomoc byla určitě využita. Z toho tedy vyplývá, že každá NNO disponuje omezenými možnostmi k pomoci při MU a KS.

Zapojení NNO v rámci IZS při řešení MU a KS probíhá na základě uzavřené dohody o plánované pomoci na vyžádání. Alespoň u OS ČČK České Budějovice to tak je.

5 ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo posoudit zapojení a pomoc nestátních neziskových organizací obci České Budějovice při krizových situacích. Posouzení této pomoci bylo založeno na prostudování dostupných prostředků a uzavřených dohod mezi OS ČČK a Hasičským záchranným sborem Jihočeského kraje či Dohody o spolupráci Jihočeského kraje a účastníků Panelu NNO při přípravě na MU a KS a jejich řešení.

V teoretické části bakalářské práce jsem nastínila, co jsou to nestátní neziskové organizace a jejich současnou právní podobu. Dále jsem zde popsala Panel nestátních neziskových organizací, který je důležitým prvkem při koordinaci. Popsala jsem zde pojmy jako mimořádná událost, základní a ostatní složky podle platného právního předpisu a závěrem jsem nastínila možné dohody, které mohou být uzavřeny s NNO. Pro zpracování výzkumné části jsem použila prostudování dostupných materiálů a dále jsem provedla šetření týkající se uzavřených smluv mezi OS ČČK České Budějovice a Jihočeským krajem či Hasičským záchranným sborem kraje.

Na základě výzkumu jsem zjistila, že na území Jihočeského kraje se nachází několik nestátních neziskových organizací, které jsou využívány při vzniku MU a KS. Při vzniku MU nebo KS organizace poskytují především humanitární pomoc, pomoc při poskytování nouzového ubytování, stravování a ostatních potřeb při nouzovém přežití, pomoc při evakuaci obyvatelstva, pomoc psychologickou a psychosociální či poskytování první pomoci. Dále jsem získala informace o uzavřené dohodě o plánované pomoci na vyžádání, která je uzavřena mezi OS ČČK České Budějovice. Tato dohoda je pravidelně každý rok aktualizovaná. V rámci šetření jsem dále zjistila, že NNO jsou účastníky tzv. Panelu NNO, který slouží za účelem jejich koordinace při poskytování sil a prostředků a činností pro řešení MU a KS na území Jihočeského kraje. Za tímto účelem je uzavřena Dohoda o spolupráci Jihočeského kraje a účastníků Panelu nestátních neziskových organizací při přípravě na mimořádné události a krizové situace a při jejich řešení.

Pomoc, kterou NNO poskytují během MU a KS je podle mého názoru na dobré úrovni a to i díky zřízení Panelu NNO, jehož zástupce Koordinátora Panelu NNO

je zařazen do Krizového štábu, a tak je tento zástupce přímo „v centru dění“. Na tomto základě pak může rychleji probíhat koordinace NNO a nasazování sil a prostředků.

Na závěr bych chtěla zmínit, že by se mělo dbát na lepší komunikaci s NNO, už jen kvůli tomu, aby poskytovaná pomoc byla dostatečně využívána. Na tuto problematiku narážím v souvislosti s tím, že NNO při vlastním monitoringu objevily obyvatele, kteří potřebovali poskytnout pomoc, a přitom město České Budějovice žádné požadavky nevzneslo. V rámci Dohody o plánované pomoci na vyžádání, která je uzavřená mezi OS ČČK České Budějovice a Hasičským záchranným sborem České republiky, bych doporučila mezi přílohy zařadit tzv. Checklist, neboli analýza pomocí kontrolního seznamu. Tento Checklist by sloužil pro zástupce Koordinátora Panelu, který by měl přehled o již splněných úkolech.

6 SEZNAM INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

1. SMETANA, Marek. *Humanitární pomoc při zvládnání rozsáhlých mimořádných událostí*. 1. vyd. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2013. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-80-7385-138-5.
2. KAVAN, Štěpán a Jakub DOSTÁL. *Dobrovolnictví a nestátní neziskové organizace při mimořádných událostech: v podmínkách Jihočeského kraje* [online]. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2012 [cit. 2016-02-08]. ISBN 978-80-87472-41-5. Dostupné z: http://www.academia.edu/9659287/Dobrovolnictv%C3%AD_a_nest%3%A1tn%C3%AD_neziskov%C3%A9_organizace_p%C5%99i_mimo%C5%99%C3%A1dn%C3%BDch_ud%C3%A1lostech_v_podm%C3%ADnk%C3%A1ch_Jiho%C4%8Desk%C3%A9ho_kraje
3. KAVAN, Štěpán. *Zásady součinnosti mezi jednotkami MP, IZS a fyzickou ostrahou* [online]. [cit. 2016-02-08]. Dostupné z: <http://granty.vrsers.cz/vpbs/wp-content/uploads/2012/05/13-Z%C3%A1sady-sou%C4%8Dinnosti-mezi-jednotkami-MP-IZS-a-FO-fin%C3%A1ln%C3%AD.pdf>
4. Historie neziskových aktivit v ČR. *Třetí patro Informační portál neziskového sektoru pro veřejnost i odborníky* [online]. [cit. 2016-02-08]. Dostupné z: <http://www.tretipatro.cz/index.php?cmd=page&id=26>
5. Nevládní neziskové organizace - NNO. *RIS: Regionální informační systém* [online]. ©2012-2014 [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/regionalni-informace/nno/>
6. O neziskových organizacích. *Neziskovky.cz* [online]. [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/clanky/511_538_540/fakta_neziskovky-v_co-to-je-neziskovy-sektor/
7. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33, číslo 89. Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

8. Neziskovky. *Přehled základních typů nestátních neziskových organizací v ČR* [online]. 2010 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/data/prehled_mnotxt8382.pdf
9. FRIŠTENSKÁ, Hana. *Průvodce občanským zákoníkem pro nadace a nadační fondy* [online]. 2013 [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.donorsforum.cz/nadace-a-fondy/novy-obcansky-zakonik.html>
10. ČESKO. Zákon č. 3. /2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 2, číslo 3. Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-3>
11. Diecézní Charita Plzeň. *Duchovní péče při mimořádných událostech*. Plzeň: 2005. Dostupné také z: <http://www.dchp.cz/res/data/003/000408.pdf?seek=1296044311>
12. ČESKO. Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 1, číslo 2. Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>
13. ČESKO. Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 82, číslo 198. Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-198>
14. ČESKO. Zákon č. 117/2001 Sb., o veřejných sbírkách a změně některých zákonů (zákon o veřejných sbírkách). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 47, číslo 117. Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-117>
15. ČESKO. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, číslo 239. Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>
16. Pracovní skupina při Ministerstvu vnitra České republiky. *Pravidla dobrovolnické pomoci při mimořádných událostech*. 2013. Dostupné také z: <http://www.mvcr.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-500539.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

17. Rada vlády pro nestátní neziskové organizace. *Vláda České republiky* [online]. (c)2009-2016 [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/zakladni-informace-767/>
18. *Dobrovolní hasiči.cz: Oficiální informační server sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska* [online]. ©1999-2014 [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <https://www.dh.cz/>
19. Občanské sdružení ADRA. *PANEL*. Dostupné také z: <http://www.dobrovolnik.cz/res/data/018/002188.pdf>
20. Ministerstvo vnitra ČR. *PANEL*. Praha, 2014. Dostupné také z: <http://www.mvcr.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-500539.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>
21. Časopis 112 ROČNÍK XII ČÍSLO 6/2013. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. 2016 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xii-cislo-6-2013.aspx?q=Y2hudW09NQ%3D%3D>
22. Panel NNO Jihočeského kraje. *ADRA* [online]. 2014 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://www.adra.cz/document/panel-nno-jihoceskeho-kraje>
23. PROCHÁZKA, Zdeněk. *Humanitární pomoc v České republice*. 3. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2006. Dostupné také z: <http://www.hzscr.cz/soubor/humanitarni-pdf-54.aspx>
24. Kolektiv autorů. *Dobrovolnictví a nestátní neziskové organizace při řešení následků povodní v ČR*. Sborník z workshopu a semináře Protipovodňového vzdělávacího a výzkumného centra Brno 2014. Brno: muniPRESS, Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. ISBN 978-80-210-6713-4 a ISBN 978-80-210-6714-1 (online: pdf).
25. *Český červený kříž* [online]. ©1999-2016 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: http://www.cervenyriz.eu/cz/cz_root.aspx
26. ČESKO. Zákon č. 126/1992 Sb., o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o československém červeném kříži. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 30, číslo 126. Dostupné také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-126>

27. *Diakonie Českobratrské církve evangelické* [online]. 2016 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://www.diakonie.cz/>
28. *Diecézní charita České Budějovice* [online]. 2016 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://www.dchcb.cz/>
29. ČESKO. Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3475-3487. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3461>.
30. REKTORŮŮK, Jaroslav. *Krizový management ve veřejné správě: teorie a praxe*. Vyd. 1. Praha: Ekopress, 2004. ISBN 80-861-1983-1.
31. ZIMOLA, Jiří. *Rozhodnutí hejtmána Jihočeského kraje o vyhlášení stavu nebezpečí*. 2013.
32. VACOVSKÁ, Hana. *Tisková zpráva Oblastního spolku Českého červeného kříže v Českých Budějovicích*. 2013.
33. KOSÁČKOVÁ, Jitka. *Zpráva o činnosti Českého červeného kříže Panelu NNO v Jihočeském kraji*. 2013.
34. JIHOČESKÝ KRAJ. Panel NNO – Český červený kříž. In: Youtube [online]. Zveřejněno 6. 11. 2013 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=mD197IDdbQE&list=PLbunXRUAfTCc3ISN_RjRcPR3Rij3y_Ljs&index=4
35. DIECÉZNÍ CHARITA ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Výroční zpráva 2013*.
36. JIHOČESKÝ KRAJ. Diecézní charita České Budějovice. In: Youtube [online]. Zveřejněno 2. 6. 2014 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=LmAUpzso88c&list=PLbunXRUAfTCc3ISN_RjRcPR3Rij3y_Ljs&index=5
37. JIHOČESKÝ KRAJ. ADRA České Budějovice. In: Youtube [online]. Zveřejněno 2. 6. 2014 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=WZiwcYw9Eg0&list=PLbunXRUAfTCc3ISN_RjRcPR3Rij3y_Ljs&index=3
38. ADRA. *Výroční zpráva ADRA 2013*.

39. JIHOČESKÝ KRAJ. Seriál reportáží o činnosti sdružení nestátních neziskových organizací PANEL. In: *Oficiální internetový portál Jihočeského kraje* [online]. 2014 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: [http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=1&par\[lang\]=&par\[akt\]=4535](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=1&par[lang]=&par[akt]=4535)
40. VACOVSÁ, Hana. *Statut Panelu nestátních neziskových organizací Jihočeského kraje*. 2012.
41. *Dohoda o spolupráci Jihočeského kraje a účastníků Panelu nestátních neziskových organizací při přípravě na mimořádné události a krizové situace a při jejich řešení*. České Budějovice, 2010.
42. GENERÁLNÍ ŘEDITEL HZS ČR a Miroslav ŠTĚPÁN. *Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky a náměstka ministra vnitra*. 2003.
43. *Dohoda o plánované pomoci na vyžádání mezi Českou republikou - Hasičským záchranným sborem Jihočeského kraje a Oblastním spolek Českého červeného kříže České Budějovice*. 2009.
44. ČESKÁ REPUBLIKA - HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR JIHOČESKÉHO KRAJE. *Dohoda o osobní nebo věcné pomoci*. 2012.
45. OBLASTNÍ SPOLEK ČČK ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Plán pomoci Panelu nestátních neziskových organizací Jihočeského kraje*. 2012.